

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

☉ Ας αντιστοιχίσουμε τα στοιχεία των δύο στηλών

1. Ηρωικό έπος	α. Μήνις του Αχιλλέα
2. Γεωμετρικά χρόνια	β. Νόστος του Οδυσσέα
3. Μυκηναϊκά χρόνια	γ. 17 ^{ος} – 12 ^{ος} αι. π.Χ.
4. Οδύσσεια	δ. 11 ^{ος} – 8 ^{ος} αι. π.Χ.
5. Ιλιάδα	ε. Έργα ανδρών τέ θεών τέ

☉ Ας συμπληρώσουμε κατάλληλα τα κενά

Ο Όμηρος έζησε τον ..... αι. π.Χ. Τα σπουδαιότερα έργα του είναι η ..... και η ..... Πρώτα συνέθεσε την ..... σε ..... στίχους. Η Ιλιάδα χωρίστηκε σε ..... και κάθε μία δηλώνεται με ..... Ο τόπος που εκτυλίσσεται η υπόθεση είναι η ..... , το θέμα της είναι ..... ενώ το περιεχόμενό της είναι .....

☉ Ας σημειώσουμε ως Σωστό ή Λανθασμένο

- Από τα ομηρικά έπη αντλούμε έγκυρες ιστορικές πληροφορίες για την εποχή που αφηγούνται.
- Η Ιλιάδα αρχίζει με την άφιξη των Αχαιών στην Τροία και η αφήγηση είναι χρονογραφική.
- Η μήνις του Αχιλλέα είναι επεισόδιο του 10^{ου} χρόνου του πολέμου της Τροίας.
- Η απαίτηση του Αγαμέμνονα για τη Βρισηίδα (γέρας του Αχιλλέα) οδηγεί στη μήνιν
- Ο ποιητής κάνει στο έργο του και ιστορικούς αναχρονισμούς.

☉ Ας διαλέξουμε το σωστό

- Σκοπός των επών ήταν
  - η τέρψη του ακροατηρίου
  - η πληροφόρηση για γεγονότα
  - η καταγραφή της ιστορικής αλήθειας
- Οι αοιδοί ευχαριστούσαν
  - το θεό που τους ενέπνεε
  - το κοινό που τους άκουγε

γ) ισχύουν το α και το β

3. Στην Ιλιάδα ο Όμηρος αφηγείται α) τη λογομαχία Αχιλλέα-Αγαμέμνονα
 β) 10 χρόνια της πολιορκίας της Τροίας
 γ) 51 μέρες πριν το τέλος του πολέμου
4. Η Ιλιάδα αρχίζει α) με το θάνατο του Πατρόκλου
 β) με τη *μηνιν* του Αχιλλέα
 γ) με την πρώτη μάχη του Τρωικού πολέμου
5. Η Ιλιάδα τελειώνει με α) την άλωση της Τροίας
 β) με την αιχμαλωσία του Πριάμου
 γ) με τον ενταφιασμό του Έκτορα

☺ Ας ταξινομήσουμε κατάλληλα τα στοιχεία του πίνακα στις παρακάτω στήλες

ΟΔΥΣΣΕΙΑ	ΙΛΙΑΔΑ

1. ειρηνικός χαρακτήρας του έργου   2. Αχιλλέας   3. φανταστικές περιπλανήσεις
 4. απόλυτη βασιλική ισχύς   5. εφευρετικότητα-δύναμη του νου   6. δράση σε πραγματικό κόσμο
 7. μεροληψία-αυθαιρεσία των θεών   8. ήρωες κλειστής αριστοκρατικής τάξης
 9. πολεμικός χαρακτήρας του έργου   10. Οδυσσέας   11. αριστείες ηρώων
 12. παρακμή του βασιλικού θεσμού   13. ορμητικότητα-δύναμη του σώματος
 14. παραμυθικός κόσμος   15. εμπλοκή και των κατώτερων τάξεων
 16. θεοί με ηθική συνέπεια

Τεχνικές του ποιητή

1. Αδυνάτου σχήμα: σχήμα λόγου που ο ποιητής χρησιμοποιεί όταν θέλει να δηλώσει ότι κάποιο γεγονός δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί παρά μόνο αν αλλάξει η φυσική τάξη του κόσμου.

2. Αναδρομική αφήγηση: αφήγηση γεγονότων προγενέστερων απ' το σημείο στο οποίο βρίσκεται ο ποιητής.

3. Ανάπαυλα: μια σκηνή ηρεμίας μετά από μια σκηνή έντασης, μια ειρηνική σκηνή μετά από μια πολεμική σκηνή. Σκοπό έχει να ξεκουράσει, ανακουφίσει τον ακροατή, αναγνώστη.

4. Αναχρονισμός: αναφορά ενός στοιχείου πολιτισμού της εποχής του Ομήρου ως στοιχείο μιας παλιότερης εποχής.

5. Αντίθεση: τοποθέτηση διαφορετικών στοιχείων του ενός απέναντι στο άλλο, με στόχο να γίνει κατανοητή, ξεκάθαρη μια κατάσταση.

6. Από μηχανής θεός: επέμβαση ενός θεού που εμφανίζεται σε μια κρίσιμη στιγμή, για να βγάλει τους ανθρώπους από κάποιο αδιέξοδο ή για να υπηρετήσει την πλοκή του έργου.

7. Αποστροφή: ρητορικό σχήμα. Ο ομιλητής διακόπτει το λόγο του σε γ' πρόσωπο και απευθύνεται σε κάποιον μιλώντας σε β' πρόσωπο.

8. Άστοχα ερωτήματα: ερωτήσεις ως λογικές υποθέσεις που κάνει κάποιος, οι οποίες όμως δε στοχεύουν σωστά στον εντοπισμό της αλήθειας. Έτσι, εκείνος που απαντά τις απορρίπτει μία μία, για να δώσει στο τέλος τη σωστή απάντηση, ώστε ν' ακουστεί με περισσότερη έμφαση.

9. Αφηγηματικές τεχνικές: ο ποιητής εναλλάσσει την **περιγραφή**, την **τριτοπρόσωπη αφήγηση** (διηγείται ο ίδιος σε γ' πρόσωπο-παντογνώστης αφηγητής) και την **πρωτοπρόσωπη δραματική αφήγηση** (οι ήρωες του έργου κάνουν διάλογο ή μονόλογο σε α' πρόσωπο).

10. Διασκελισμός: σχήμα κατά το οποίο ένα συγκεκριμένο νόημα δεν ολοκληρώνεται μέσα σ' ένα στίχο του ποιήματος.

11. Εγκιβωτισμός: διακόπτεται η εξέλιξη της κύριας ιστορίας για να παρεμβληθεί μια άλλη δευτερεύουσα ιστορία, ως αναδρομική αφήγηση σε α' πρόσωπο από έναν ήρωα του έργου. Μετά το τέλος αυτής της παρεμβολής η κύρια αφήγηση συνεχίζεται κανονικά.

12. Εικόνα: περιγραφή που διεγείροντας τις αισθήσεις του αναγνώστη-ακροατή, του δημιουργεί την αίσθηση ότι βλέπει, ακούει, οσφραίνεται αυτό που περιγράφεται (οπτικές, ακουστικές, εικόνες κ.λ.π.). Οι εικόνες δεν είναι σκηνές (βλ. 28)

13. Ειρωνεία δραματική-επική: παρουσιάζεται κάποιος ήρωας του έργου ν' αγνοεί την αλήθεια την οποία όμως γνωρίζουν άλλα πρόσωπα του έργου και κυρίως οι αναγνώστες-ακροατές.

14. Έκφραση: περιγραφή απ' τον ποιητή, ενός έργου των εικαστικών τεχνών (πραγματικού ή φανταστικού).

15. Ένθετη αφήγηση-παρέκβαση: συχνά παρεμβάλλεται μια ιστορία-αφήγηση που δεν έχει άμεση σχέση με την υπόθεση. Μετά ο ποιητής επανέρχεται.

16. Επιβράδυνση: καθυστέρηση της εξέλιξης της κύριας ιστορίας με την παρεμβολή μιας άλλης ιστορίας (**ένθετη αφήγηση**) που δεν έχει άμεση σχέση με την υπόθεση. Αυτές οι παρεμβολές αποσπούν τον αναγνώστη-ακροατή απ' το κύριο θέμα προξενώντας του αναμονή ή αγωνία, αλλά του δίνουν στοιχεία για τη συνέχεια ή τον ξεκουράζουν.

17. Επίθετα: ο ποιητής τα προτάσσει στα πρόσωπα ή πράγματα αποκαλύπτοντας μια βασική ιδιότητά τους. Διακρίνονται σε : **α) χαρακτηριστικά** (αναφέρονται στο χαρακτήρα π.χ. πολύτροπος άνδρας) **β) περιγραφικά** (περιγράφουν π.χ. κουφωτή σπηλιά) **γ) τυπικά** (αποδίδουν μόνιμα χαρακτηριστικά π.χ. συννεφοσυνάχτης Δίας)

18. Ηθογράφιση προσώπων-παρουσίαση χαρακτήρων: παρουσιάζονται οι χαρακτήρες απ' τον ποιητή με τη *α) μέθοδο της άμεσης έκθεσης –στατική παρουσίαση*(ο ποιητής δίνει χαρακτηρισμούς στα πρόσωπα) *β) δραματική μέθοδο-δυναμική παρουσίαση*(παρουσιάζονται οι χαρακτήρες μέσα απ' την εμφάνιση, τα λόγια, τη συμπεριφορά τους, τις αντιδράσεις των άλλων απέναντί τους).

19. In media res: η αφήγηση ξεκινά όχι απ' την αρχή αλλά από ένα άλλο προχωρημένο σημείο της ιστορίας.

20. Κλιμάκωση: παρουσιάζονται πρόσωπα, ιδέες κ.λ.π. με ιεράρχηση απ' το πιο ασήμαντο στο πιο σημαντικό (ανιούσα κλιμάκωση) ή αντίστροφα (κατιούσα κλιμάκωση).

21. Κυκλικό σχήμα: ένα τμήμα ή ένας στίχος του κειμένου τελειώνει όπως ακριβώς ή περίπου αρχίζει.

22. Μαιανδρική τεχνική: εναλλαγή σκηνών έντασης και ηρεμίας.

23. Νόμος των τριών: ο ποιητής αναφέρεται σε τρία στοιχεία, αφήνοντας στο τέλος το πιο σημαντικό.

24. Παράλληλη τεχνική: ο ποιητής αφηγείται ιστορίες οι οποίες συμβαίνουν την ίδια ώρα σε δύο διαφορετικούς τόπους.

25. Παρομοίωση πλατιά – διεξοδική – εκτεταμένη: πολύστιχη παρομοίωση μέσα στην αφήγηση ως ξεχωριστή εικόνα –ιστορία. Διακρίνουμε: *α)* αυτό που παρομοιάζεται (**αναφορικό μέρος –εικόνα**) που εισάγεται με τα μόρια σαν, όπως, καθώς κ.λ.π. *β)* εκείνο με το οποίο παρομοιάζεται (**δεικτικό μέρος - αφήγηση**) που εισάγεται με τις λέξεις έτσι, όμοια, παρόμοια κ.λ.π. *γ)* το στοιχείο ως προς το οποίο παρομοιάζεται (**κοινός όρος** εικόνας –αφήγησης). Επίσης, επισημαίνουμε τον **ποιητικό ρόλο** της, τη λειτουργία της: ▪ φωτίζει την εικόνα, συμπληρώνει και πλουτίζει την περιγραφή ▪ στολίζει τη διήγηση, διαλύει τη μονοτονία της ▪ ανακόπτει τη δράση → επιβράδυνση ▪ τονώνει τη δράση → μεγιστοποίηση της έντασης.

26. Προοικονομία: ο ποιητής προετοιμάζει συστηματικά τον ακροατή για όσα θ' ακολουθήσουν με διάφορους τρόπους: *α)* **προγραμματίζει τη δράση** *β)* **προειδοποιεί για την εξέλιξη της υπόθεσης** *γ)* **προϊδεάζει για την τύχη των ηρώων.**

27. Ρητορική ερώτηση: ερώτηση που διατυπώνεται με τέτοιο τρόπο ώστε να κρύβει και την απάντηση.

28. Σκηνή: οι σκηνές δεν είναι εικόνες. Μια σκηνή μπορεί να περιλαμβάνει πολλές εικόνες. Για να διακρίνουμε τις σκηνές λαμβάνουμε υπόψη *α)* την αλλαγή τόπου *β)* την αλλαγή προσώπων *γ)* την αλλαγή τόπου και προσώπων *δ)* την αλλαγή χρόνου.

29. Συστολή – διαστολή του χρόνου: ο ποιητής αφηγείται *α)* συνοπτικά, γεγονότα που διαρκούν πολλές μέρες (συστολή του χρόνου) *β)* εξαντλητικά, γεγονότα που καλύπτουν μια μέρα (διαστολή του χρόνου)

30. Τυπικά στοιχεία: στοιχεία που επαναλαμβάνονται όμοια ή ελαφρά παραλλαγμένα. Μπορεί να είναι: *α)* **στίχοι – εκφράσεις** που επαναλαμβάνονται στο ποίημα για να χαρακτηρίσουν σταθερά τα ίδια πρόσωπα ή πράγματα *β)* **θέματα – μοτίβα** που επαναλαμβάνονται στερεότυπα *γ)* **επίθετα** που συνοδεύουν σταθερά ένα ουσιαστικό και του αποδίδουν γνωστή ιδιότητα.

ΡΑΨΩΔΙΑ Α / Λοιμός – ΜήνιςΧΡΟΝΟΣ : 10^{ος} χρόνος πολιορκίας της Τροίας / 1^η – 21^η μέρα της Ιλιάδας☉ Ας συμπληρώσουμε κατάλληλα τα κενά με τα στοιχεία του πίνακα

Η πολιορκία της ..... απ' τους Αχαιούς κρατά ήδη 10 χρόνια. Ένας θανατηφόρος ..... εξολοθρεύει το στράτευμα των Αχαιών.

Τον προκαλεί ο θεός ..... για να τιμωρήσει τον ....., ο οποίος ταπεινώσε τον ιερέα του, τον ....., όταν ο τελευταίος ήρθε ως ..... ζητώντας την κόρη του, την ....., που κρατούσε ως ..... ο αρχιστράτηγος των Αχαιών.

Μετά από εννέα μέρες, συγκαλείται συνέλευση των Αχαιών και ο μάντης ..... προβλέπει μεγαλύτερες συμφορές αν δεν ικανοποιηθεί το αίτημα του .....

Ο αρχιστράτηγος, ο ..... οργίζεται αλλά δέχεται να επιστρέψει τη ..... αν αντικατασταθεί από κάποια άλλη.

Αντιδρά ο ..... και ο ..... ανταπαντά απειλώντας να πάρει το ..... άλλων ηρώων όπως του ....., του ..... ή και του ίδιου.

Σ' αυτές τις δηλώσεις, ο ..... αντιδρά εντονότατα προειδοποιώντας με αποχώρησή του απ' τον πόλεμο κι επιστροφή στην πατρίδα του, τη .....

Ο αρχιστράτηγος των Αχαιών αδιαφορώντας, απειλεί ότι θα του αφαιρέσει τη δική του σκλάβα, τη ..... Η αιματοχυσία για την προσβολή αυτή αποφεύγεται με την επέμβαση της θεάς ..... Ο ..... αρκείται σε υβριστικά λόγια προς τον αρχιστράτηγο και δίνει όρκο αποχώρησης απ' το πεδίο της μάχης με τον στρατό του, τους ..... Μετά από παρέμβαση του σεβάσμιου βασιλιά της Πύλου, του ..... αποδέχεται την παραχώρηση της .....

Έτσι, υλοποιούνται οι αποφάσεις της συνέλευσης και ο ..... θλιμμένος και οργισμένος απ' την ατίμωση ζητά τη μεσολάβηση της μητέρας του, ... στο θεό ....., ν' αποκαταστήσει την τιμή του βοηθώντας τους Τρώες να κατατροπώσουν τους Αχαιούς.

Παράλληλα, ο ..... με συνοδεία στρατιωτών παραδίδει στον ιερέα ..... την κόρη του, τη ..... προσφέροντας συγχρόνως, εκατόμβη στο θεό ..... και την επομένη (11^η μέρα) επιστρέφει στο στρατόπεδο των Αχαιών.

Ενώ ο πόλεμος συνεχίζεται με τον ..... απομονωμένο στη σκηνή του, η μητέρα του ήρωα συναντά το θεό ..... στον Όλυμπο (21^η μέρα), ο οποίος υπόσχεται να ικανοποιήσει την παράκλησή της, κρυφά όμως, απ' τη γυναίκα του, τη θεά ..... Μετά την αναχώρηση της ..... απ' τον Όλυμπο ακολουθεί φιλονικία ..... - ..... και συμπόσιο των θεών.

Απόλλωνας – Αγαμέμνονας – Αχιλλέας – Τροία – λοιμός – «γέρας» – Χρύσης – Θέτιδα – Αχαιοί – Ικέτης – Κάλχας – Χρυσήδα – Βρισηίδα – Οδυσσεύς – Αίαντας – Αθηνά – Φθία – Νέστορας – Δίας – Μυρμιδόνες – Ήρα

Ραψωδία Α 1-53

- **Προοίμιο:** στ. 1-7: επίκληση-διήγηση
- **ΧΡΟΝΟΣ:** 1^η μέρα της Ιλιάδας– 10^{ος} χρόνος της πολιορκίας της Τροίας
- **ΠΡΟΣΩΠΑ :** Χρύσης, Αγαμέμνονας, Απόλλωνας, (Αχιλλέας, Δίας, Αχαιοί)
- **ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ:** Διάλογος
- **In media res**
- **Κλιμάκωση (;)** → στ. ....

- **Νόμος, Σχήμα των Τριών (;)** → στ. ....

☺ Ας αντιστοιχίσουμε τα στοιχεία των δύο στηλών

Α	Β
1. προοικονομία	α. στ.53
2. επική ειρωνεία	β. στ.51
3. αναχρονισμός	γ. στ. 30-32
4. νόμος των τριών	δ. στ. 2-5
5. κλιμάκωση	

☹ Ας εντοπίσουμε στην προσευχή του Χρύση τα στοιχεία του **τυπικού θέματος-μοτίβου της προσευχής**

1. Επίκληση στο θεό: .....
2. Προσφώνηση του θεού: .....
3. Υπενθύμιση πίστης – προσφορών: .....
4. Αίτημα: .....

Ραψωδία Α 54-121

- **ΧΡΟΝΟΣ:** 10^η μέρα της Ιλιάδας– 10^{ος} χρόνος της πολιορκίας της Τροίας
- **ΤΟΠΟΣ:** Στρατόπεδο Αχαιών
- **ΠΡΟΣΩΠΑ :** Αχιλλέας, Κάλχας, Αγαμέμνονας, (Αχαιοί)
- **ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ:** Τριτοπρόσωπη αφήγηση, Διάλογος
- **Επιβράδυνση** της αποκάλυψης της αιτίας του λοιμού

↓
ΜΕΣΑ

- αναλυτικός λόγος του Αχιλλέα
- παρουσίαση του Κάλχα
- δισταγμός του Κάλχα
- όρκος του Αχιλλέα

↓
ΣΚΟΠΟΣ

- προετοιμασία της σύγκρουσης (προετοιμασία ρόλων, ανάδειξη των ευθυνών των ηρώων, δημιουργία κατάλληλης ατμόσφαιρας)

☺ Ας αντιστοιχίσουμε τα στοιχεία των δύο στηλών

A

1. συστολή του χρόνου
2. άστοχα ερωτήματα
3. προοικονομία
4. τυπικός στίχος
5. τυπικό επίθετο

B

- α. στ.77-80
- β. στ.75
- γ. στ.66
- δ. στ.54
- ε. στ. 74

☛ Ας εντοπίσουμε τα **ιδεολογικά στοιχεία**

- στ. 66-68: .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- στ. 80-81: .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- στ. 77 και 87-92: .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- στ. 114-116: .....

Ραψωδία Α 122-188

- **ΧΡΟΝΟΣ:** 10^η μέρα της Ιλιάδας– 10^{ος} χρόνος της πολιορκίας της Τροίας
- **ΤΟΠΟΣ:** Στρατόπεδο Αχαιών
- **ΠΡΟΣΩΠΑ :** Αχιλλέας, Αγαμέμνονας, (Κάλχας, Αχαιοί)
- **ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ:** Τριτοπρόσωπη αφήγηση, Διάλογος

▪ **Σύγκριση: Υπεράσπιση τιμής**

↓	↓
<u>Αχιλλέας</u>	<u>Αγαμέμνονας</u>
ανδρεία	εξουσία
αξία	αξίωμα

☺ Ας αντιστοιχίσουμε τα στοιχεία των δύο στηλών

Α	Β
1. Άστοχα ερωτήματα	α. 151-152
2. Ρητορικό ερώτημα	β. 184-186
3. Επική ειρωνεία	γ. 170-171
4. Προοικονομία	δ. 123-125

● Ας τοποθετήσουμε στην κατάλληλη στήλη τα παρακάτω στοιχεία, εντοπίζοντας τις διαφορές στο ήθος, στο ύφος και στο σκοπό των λόγων του Αχιλλέα

α΄ πληθυντικό πρόσωπο - επιθετικότητα - ύβρεις - λογικός χειρισμός - συναισθηματικός χειρισμός - α΄ ενικό πρόσωπο - αυτοσυγκράτηση - επιχειρήματα - υπεράσπιση προσωπικού κύρους - προστασία συλλογικού συμφέροντος

A΄ λόγος του Αχιλλέα (στ. 123-130)

B΄ λόγος του Αχιλλέα (στ. 150-172)

☺ Ποιες αιτίες μπορεί να οδηγήσουν σε πόλεμο σύμφωνα με στοιχεία του κειμένου;

Ραψωδία Α 189-245

- **ΧΡΟΝΟΣ:** 10^η μέρα της Ιλιάδας– 10^{ος} χρόνος της πολιορκίας της Τροίας
- **ΤΟΠΟΣ:** Στρατόπεδο Αχαιών
- **ΠΡΟΣΩΠΑ :** Αχιλλέας, Αθηνά, (Αχαιοί)
- **ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ:** Τριτοπρόσωπη αφήγηση, Διάλογος
- **Σχήμα του Αδυνάτου (;) :**

.....

.....

.....

.....

Από μηχανής θεός - επιφάνεια

Αχιλλέας

↓	↓	↓	↓
ψυχή	απόφαση	ξέσπασμα	ὄρκος
◦ δίλημμα	◦ ευσέβεια	◦ ύβρεις	◦ εκδίκηση
◦ εκδικητικό πάθος	◦ λογική	◦ απειλές	◦ αποκατάσταση τιμής
		◦ υπερβολή	

☺ Ας αντιστοιχίσουμε τα στοιχεία των δύο στηλών

Α	Β
1. Ήρα	α. ανθρωποφόνος
2. Δίας	β. αιγιδοφόρος
3. Αθηνά	γ. φτεροπόδης
4. Αχιλλέας	δ. λευκοχέρα
5. Έκτορας	ε. γλαυκόφθαλμη

☺ Ας ερμηνεύσουμε με συντομία τους παρακάτω όρους

- **καρδιά ελάφου:** .....
- **λαοφάγος:** .....
- **σκυλόματος:** .....

☺ Ας εντοπίσουμε τις προοικονομίες στους στ. 213-245

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- ☺ Ας διαλέξουμε την κατάλληλη λέξη απ' την παρένθεση
- Στη σκηνή των στ. 188-245 πρωταγωνιστεί ο (*Αγαμέμνονας – Αχιλλέας*)
- Την Αθηνά στέλνει στο στρατόπεδο των Αχαιών (*η Ήρα – ο Δίας*)
- Για την ύβρη εναντίον του ο Αχιλλέας κατηγορεί τους (*Αχαιοούς βασιλιάδες – θεούς*)
- Ο Αχιλλέας πείθεται στα λόγια της Αθηνάς από (*δειλία – σεβασμό*)
- Μετά τη συνομιλία με την Αθηνά ο Αχιλλέας (*πετά στο έδαφος – βάζει στη θήκη*) το σπαθί του
- Ο Αχιλλέας ορκίζεται στο (*σκήπτρο – σπαθί*), που είναι σύμβολο (*πολεμικής ικανότητας – δικαιοσύνης*)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ραψωδία Α 246-306

- **ΧΡΟΝΟΣ:** 10^η μέρα της Ιλιάδας– 10^{ος} χρόνος της πολιορκίας της Τροίας
- **ΤΟΠΟΣ:** Στρατόπεδο Αχαιών
- **ΠΡΟΣΩΠΑ :** Νέστορας, Αγαμέμνονας, Αχιλλέας, (Αχαιοί)
- **ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ:** Τριτοπρόσωπη αφήγηση, Διάλογος
- **Ένθετη αφήγηση-παρέκβαση → Επιβράδυνση** (στ. 263-273)
- **Κυκλικό σχήμα (;) :** Η Συνέλευση των Αχαιών αρχίζει και τελειώνει με .....

.....
• **Λόγος του Νέστορα** → συνέπειες της έριδας → εμπειρία του παρελθόντος → δικαίωση και των δύο ηρώων

• Ας συγκρίνουμε την **παρέμβαση της Αθηνάς** (Α 195-215) με αυτή **του Νέστορα** (Α 255-285) στην έριδα Αχιλλέα-Αγαμέμνονα

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

• Ας παρουσιάσουμε την **προσωπικότητα του Νέστορα** με βάση τους στ. 249, 253, 260, 272. 274

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ραψωδία Α 350-431α

- **ΧΡΟΝΟΣ:** 10^η μέρα της Ιλιάδας– 10^{ος} χρόνος της πολιορκίας της Τροίας
- **ΤΟΠΟΣ:** Ακρογιαλιά
- **ΠΡΟΣΩΠΑ :** Αχιλλέας, Θέτιδα
- **ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ:** Τριτοπρόσωπη αφήγηση, Διάλογος
- **Ανδρεία → Τιμή → Κοινωνική αναγνώριση**
- **Ανθρώπινη διάσταση του Αχιλλέα – Τραγικότητα**

☺ Ας συγκρίνουμε την **εικόνα του Αχιλλέα** απέναντι στον Αγαμέμνονα με αυτή απέναντι στην μητέρα του

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

☺ Ας εντοπίσουμε τις **ομοιότητες στις προσευχές** του Χρύση (στ. Α 37-42) και του Αχιλλέα (στ. Α 353-357)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

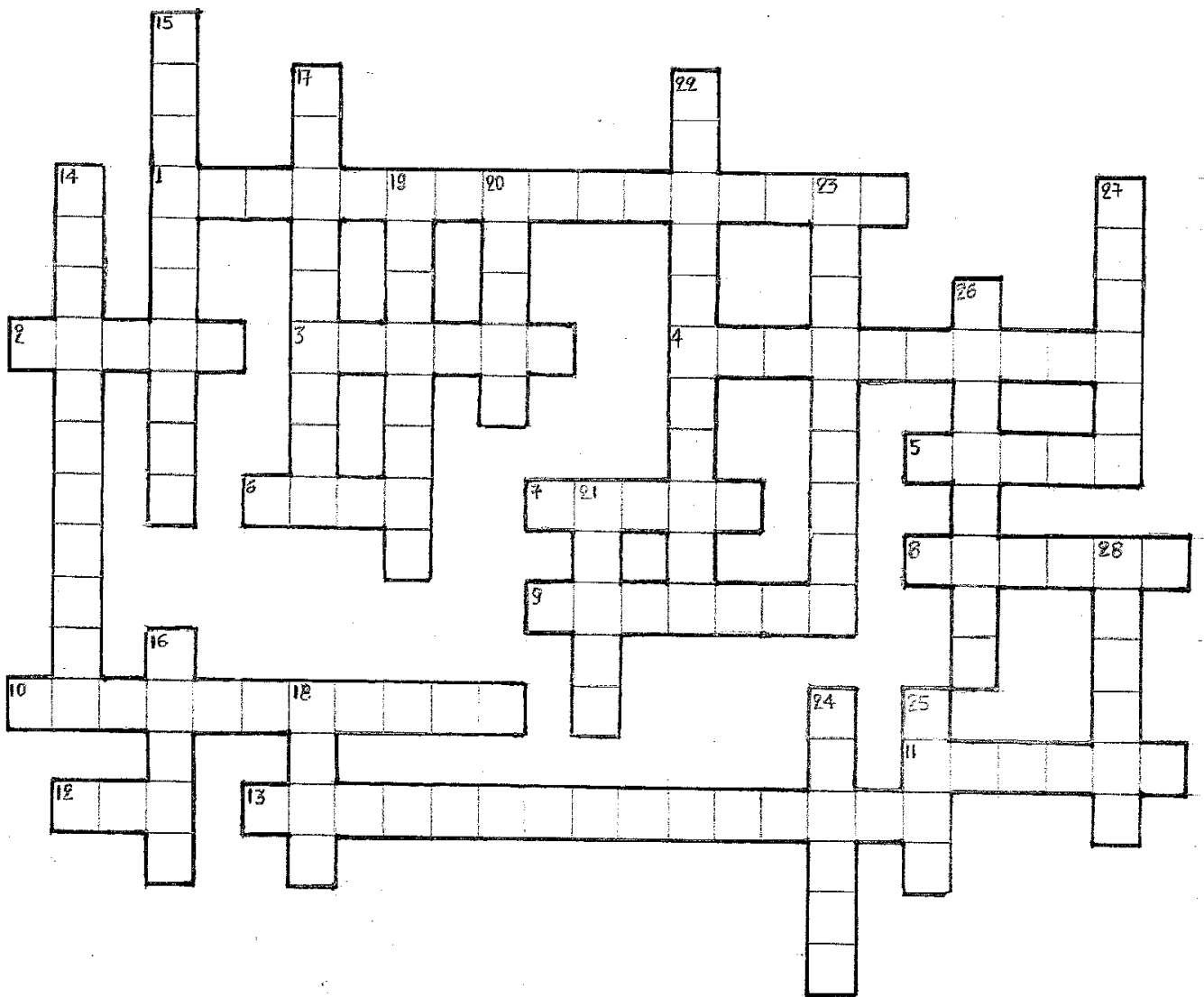
.....

.....

☉ Ας λύσουμε το σταυρόλεξο

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ: **1.**Οι θεοί έχουν ανθρώπινα χαρακτηριστικά και συμπεριφορά **2.**Μητέρα του Αχιλλέα **3.**Τυπικό θέμα (στ. Α 408) **4.**Είναι επιδίωξη του ήρωα η κοινωνική .... **5.**Τυπικό επίθετο για τα *κύματα* **6.**Είναι μεγάλη η αξία της στην ομηρική κοινωνία **7.**Συνωμότησε κατά του Δία **8.**Τέτοιο θέμα είναι και η προσευχή **9.**Είναι για τον Αγαμέμνονα ο Αχιλλέας (στ. Α 177) **10.**Σταθερή επιδίωξη των ομηρικών ηρώων **11.**Ήταν ο Χρύσης **12.**Κι αυτή συνωμότησε κατά του Δία **13.**Αποκαλείται ο Αχιλλέας από τη Θέτιδα

ΚΑΘΕΤΑ: **14.**Γνωρίζει ο Αχιλλέας ότι είναι .... **15.**Σ' αυτήν στηρίζεται η σχέση θεών-ανθρώπων **16.**Ήταν η Βρισηίδα για τον Αχιλλέα **17.**Εκεί συναντήθηκαν Αχιλλέας-Θέτιδα **18.**Πατρίδα του Αχιλλέα **19.**Τυπικό επίθετο για τον Αχιλλέα **20.**Του Αχιλλέα .... Είναι το θέμα της Ιλιάδας **21.**Τυπικό επίθετο ηρώων **22.**Ο ποιητής χρησιμοποιεί αυτή την τεχνική στους στ. Α 365-393, 424-427 **23.**Αποκαλείται ο Αχιλλέας από την Θέτιδα **24.**Ο ικέτης αγκαλιάζει τα .... αυτού που ικετεύει **25.**Ακολουθεί την *ύβρη* **26.**Ο Αχιλλέας απλώνοντας τα χέρια κάνει ... στη Θέτιδα **27.**Το διατυπώνει ο Αχιλλέας στους στ. Α 408-411 **28.**Ο μάντης των Αχαιών

Ραψωδία Α 494-612

- **ΧΡΟΝΟΣ:** 21^η μέρα της Ιλιάδας– 10^{ος} χρόνος της πολιορκίας της Τροίας
- **ΤΟΠΟΣ:** Όλυμπος
- **ΠΡΟΣΩΠΑ :** Δίας, Θέτιδα, Ήρα, Ήφαιστος, (θεοί)
- **ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ:** Τριτοπρόσωπη αφήγηση, Διάλογος
- **Κωμικά στοιχεία**
- **Αλληλεπίδραση ανθρώπινου και θεϊκού κόσμου – Αντιστοιχία ανθρώπινου και θεϊκού επιπέδου**
- **Ανθρωπομορφισμός των θεών**
- **Τραγικότητα θνητών ≠ Μακαριότητα θεών**

☉ Ας χωρίσουμε την ενότητα σε **σκηνές** και τις σκηνές σε **επεισόδια** (τις σκηνές με κριτήριο το *χώρο* και το *σκηνικό*, τα επεισόδια με κριτήριο τα *πρόσωπα*)

ΣΚΗΝΗ	ΣΤΙΧΟΙ	ΠΡΟΣΩΠΑ	ΤΙΤΛΟΣ
Α΄			
Β΄			
Γ΄ α΄	.....	.....	.....
β΄	.....	.....	.....
γ΄	.....	.....	.....
Δ΄			

☉ Ας τοποθετήσουμε στην κατάλληλη στήλη τα παρακάτω στοιχεία

ικεσία Χρύση - έριδα Δία-Ήρας - στρατός - γλέντι -
 έριδα Αχιλλέα-Αγαμέμνονα - θεοί - ικεσία Θέτιδας -
 Νέστορας - αρχή «πολλών δακρύων» - Ήφαιστος

ΡΑΨΩΔΙΑ Β / Όνειρος – Διάπειρα – Κατάλογος νεών

ΧΡΟΝΟΣ : 10^{ος} χρόνος πολιορκίας της Τροίας / Νύχτα προς 22^η μέρα -22^η μέρα της Ιλιάδας

☉ Ας απαντήσουμε σύντομα τις παρακάτω ερωτήσεις

1. Σε ποια ενέργεια προβαίνει ο Δίας για να υλοποιήσει την υπόσχεσή του στη Θέτιδα;

.....
.....
.....
.....
.....

2. Ποια πρόταση κάνει ο Αγαμέμνωνας στο στράτευμά του; Γιατί;

.....
.....
.....
.....
.....

3. Ποια η παρέμβαση του Οδυσσέα;

.....
.....
.....
.....
.....

4. Ποιος είναι ο Θερσίτης και πώς τον αντιμετωπίζει ο Οδυσσέας;

.....
.....
.....
.....
.....

5. Ποιο είναι το αποτέλεσμα της συνέλευσης;

.....
.....
.....

.....
.....

6. Ποια στοιχεία εμπεριέχει ο κατάλογος των εμπολέμων;

.....
.....
.....
.....
.....

7. Γιατί ο ποιητής παραθέτει αυτόν τον κατάλογο;

.....
.....
.....
.....
.....

ΡΑΨΩΔΙΑ Γ / Όρκoi – Τειχοσκοπία – Αλεξάνδρου και Μενελάου μονομαχίαΧΡΟΝΟΣ: 10^{ος} χρόνος πολιορκίας της Τροίας / 22^η μέρα της Ιλιάδας☉ Ας συμπληρώσουμε κατάλληλα τα κενά με τα στοιχεία του πίνακα

Οι αντίπαλοι στρατοί είναι παραταγμένοι σε θέση μάχης. Απ' τους Τρώες προβάλλει ο

..... αλλά υποχωρεί φοβισμένος όταν ο ..... σπεύδει να τον

αντιμετωπίσει. Ο ..... τον κατηγορεί για τη ..... του και για την

αρπαγή της ....., αιτία των συμφορών τους.

Ο ....., μετανιωμένος, προτείνει ..... στο ..... με έπαθλο

την ..... και τους κλεμμένους θησαυρούς της ..... Ο .....

δέχεται, με τον όρο να δοθούν ..... απ' τον ..... για διασφάλιση της

συμφωνίας.

Η ....., που υφαίνει στα διαμερίσματά της, προσκαλείται απ' την .....

....., αγγελιαφόρο των θεών, να πάει στα τείχη. Εμφανίζεται ..... σα θεά και

μετά από κάλεσμα του ....., δίνει πληροφορίες για τους παρατεταγμένους

ήρωες των .....

Μετά την τέλεση των ..... και την επικύρωση των ..... απ' τον .....

..... και τον ....., αρχίζει η μονομαχία ..... - .....

Επιτίθεται πρώτος ο ..... αλλά όλα δείχνουν ότι νικητής θα είναι ο .....

Παρεμβαίνει όμως η θεά ..... τυλίγοντας τον ..... σ' ένα σύννεφο

και μεταφέροντάς τον στο θάλαμο της .....

Ο ..... ανακηρύσσει τον αδελφό του, ..., νικητή και απαιτεί να

τηρηθεί η συμφωνία.

**Πάρης – Μενέλαος – Έκτορας – Πρίαμος – Ελένη – Ίριδα – δειλία –
 Θεραπαινίδα – μονομαχία – όμορφη – Σπάρτη – Αχαιοί – όρκoi –
 θυσίες – Αφροδίτη – φοβισμένος – Αγαμέμνονας**

Η ΕΝΟΡΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ

- ▶ Πρίαμος και Αγαμέμνονας πραγματοποιούν μαζί τη θυσία στους θεούς μπροστά στους παρατεταγμένους στρατούς.
- ▶ Ο Αγαμέμνονας επικαλείται «ως μάρτυρες και φύλακες των όρκων» τους αιώνιους και μεγάλους θεούς, παλιούς και νέους.
- ▶ «ανίσως τον Μενέλαον ο Πάρις θανατώσει με όλους της τους θησαυρούς θα έχει την Ελένην (...) κι αν ο ξανθός Μενέλαος τον Πάριν θανατώσει εκείνην με τους θησαυρούς οι Τρώες θ' αποδώσουν και θα πληρώσουν πρόστιμον, ως πρέπει των Αργείων»
ΙΛΙΑΔΑ Γ 281-86(μετ. Ιακ. Πολυλά)
- ▶ Η συμφωνία είναι δεσμευτική και για τους ίδιους και για τις μετέπειτα γενιές. Και αν ο Πρίαμος ή οι γιοι του επιορκήσουν, ο πόλεμος θα συνεχιστεί, μέχρι να καταστραφεί ολοσχερώς η Τροία.

☉ Λαμβάνοντας υπόψη τους **ΟΡΚΟΥΣ** που δόθηκαν και την **ΕΚΒΑΣΗ** της μονομαχίας, υπάρχει **ΕΠΙΟΡΚΙΑ** απ' την πλευρά των Τρώων; Δικαιολογείστε την απάντησή σας.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

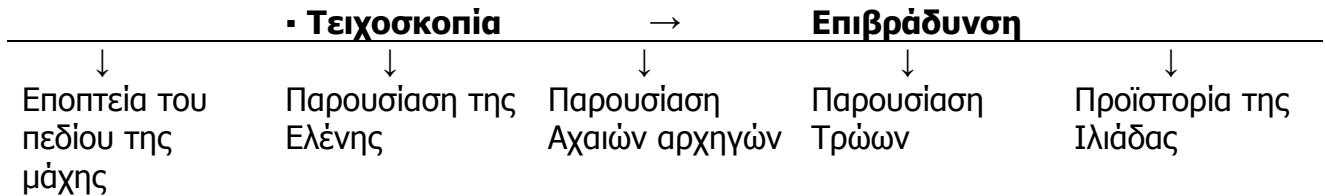
.....

.....

Ραψωδία Γ 121-244

- **ΧΡΟΝΟΣ:** 22^η μέρα της Ιλιάδας– 10^{ος} χρόνος της πολιορκίας της Τροίας
- **ΤΟΠΟΣ:** Τροία (ανάκτορο-τείχη)
- **ΠΡΟΣΩΠΑ:** Ίρις-Λαοδίκη, **Ελένη**, (θεράπαινες), Γέροντες Τρώες, **Πρίαμος**, (αρχηγοί Αχαιών)
- **ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ:** Τριτοπρόσωπη αφήγηση, Διάλογος

☉ Ας εντοπίσουμε στο απόσπασμα

- **Ενανθρώπιση:** .....
- **Έκφραση:**.....
- **Παρέκβαση:**.....
- **Επική ειρωνεία:**.....
- **Επιβράδυνση:** .....

☉ Ας εντοπίσουμε **ιδέες** και **στοιχεία πολιτισμού** στο απόσπασμα

- στ. 141-144: .....
- στ. 164-165: .....
- στ. 168-170: .....

ΡΑΨΩΔΙΑ Δ/ Ορκίων σύγγυσις – Αγαμέμνωνος επιπόλησις

ΧΡΟΝΟΣ: 10^{ος} χρόνος πολιορκίας της Τροίας / 22^η μέρα της Ιλιάδας

☺ Ας απαντήσουμε σύντομα τις παρακάτω ερωτήσεις

1. Τι προτείνει ο Δίας μετά τη μονομαχία Πάρη – Μενέλαου;

.....
.....
.....
.....
.....

2. Ποιο είναι το παράδοξο στην πρότασή του;

.....
.....
.....
.....
.....

3. Ποια θεά αντιδρά και τι προτείνει;

.....
.....
.....
.....
.....

4. Ποιος και πώς υλοποιεί το σχέδιο των θεών;

.....
.....
.....
.....
.....

5. Ποιον αρχηγό ξεχωρίζει ο ποιητής κατά την επιθεώρηση του στρατού απ' τον Αγαμέμνονα;

.....
.....

6. Ποιοι θεοί παίρνουν μέρος στη μάχη;

.....
.....

☉ Ας αναλύσουμε τις παρακάτω ΠΛΑΤΙΕΣ ΠΑΡΟΜΟΙΩΣΕΙΣ

• **Δ 422 – 428**

Αναφορικό μέρος – εικόνα:.....

.....
.....

Δεικτικό μέρος – αφήγηση:.....

.....
.....

Κοινός όρος:.....

.....
.....

• **Δ 452 – 456**

Αναφορικό μέρος – εικόνα:.....

.....
.....

Δεικτικό μέρος – αφήγηση:.....

.....
.....

Κοινός όρος:.....

.....
.....

• **Δ 482 – 489**

Αναφορικό μέρος – εικόνα: .....

.....
.....

Δεικτικό μέρος – αφήγηση:.....

.....
.....

Κοινός όρος:.....

.....
.....

ΡΑΨΩΔΙΑ Ε/ Διομήδους αριστεία

ΧΡΟΝΟΣ: 10^{ος} χρόνος πολιορκίας της Τροίας / 22^η μέρα της Ιλιάδας

☉ Ας τοποθετήσουμε τα στοιχεία του πίνακα στην κατάλληλη στήλη

**Πάνδαρος – Διομήδης – Αινείας – Σθένελος – Αθηνά – Αφροδίτη
– Απόλλωνας – Άρης – Ήρα**

Αχαιοί	Τρώες

☉ Ας εντοπίσουμε

- **Ποιος** ετοιμάζει την αριστεία του Διομήδη; .....
- **Ποιος** τραυματίζει το Διομήδη στον ώμο; .....
- **Ποιος** με τις καυχσιολογίες του επιβαρύνεται ηθικά; .....
- **Ποιος** ζητάει και έχει τη συνδρομή της Αθηνάς; .....
- **Ποιον** η Αθηνά επιτρέπει στο Διομήδη να χτυπήσει; .....
- **Ποιοι** αντιμετωπίζουν το Διομήδη μαζί; ..... , ...
- **Ποιος** πολεμάει πεζός; .....
- **Ποιος** είναι ο ηνίοχος του Διομήδη; .....
- **Ποιον** σκοτώνει ο Διομήδης; .....
- **Ποιους** τραυματίζει ο Διομήδης; ..... , ... ,
.....
- **Ποιος** κερδίζει τα άλογα του Αινεία; .....
- **Ποιος** προστατεύει τον Αινεία; .....
- **Ποιος** τελικά σώζει τον Αινεία; .....
- **Ποιος** συμπαραστέκεται στους Τρώες, στο πεδίο της μάχης; .....
- **Ποιος** επεμβαίνει κινητοποιώντας τους Αχαιούς; .....
- **Ποιος** παρακινεί το Διομήδη να τραυματίσει τον Άρη; .....

Αριστεία

«Η περιγραφή μιας αριστείας έχει τόνο θριαμβικό και μας παρασέρνει σε θαυμασμό για τον αριστεύοντα. Διαφαίνεται βέβαια και ο βουβός πόνος αυτών που πέφτουν *και σκεπάζει τα μάτια τους σκοτάδι*, καθώς και των γονιών τους που θα ορφανέψουν σ' αντίθεση με το φυσικό νόμο, εκείνο όμως που τονίζεται είναι ο θρίαμβος του νικητή, που όσο πιο πολλούς σκοτώνει τόσο πιο μεγάλος είναι. Και το θέμα επαναλαμβάνεται συχνά. Όλοι οι μεγάλοι ήρωες θα «αριστεύσουν».

Προκύπτει απ' αυτά ότι οι αριστείες δεν ήταν μόνο αποδεκτές, αλλά έτερπαν κιόλας τον ομηρικό ακροατή. Ο σημερινός όμως αναγνώστης, που δε βλέπει ως αυταξία την πολεμική αρετή, αλλά τη δέχεται μόνο ως μέσο αποτελεσματικό για την υπεράσπιση της πατρίδας, κάτω από τον θρίαμβο μιας αριστείας δε βλέπει παρά την ωμότητα του πολέμου, που ανάγεται σε τέχνη εξόντωσης των αντιπάλων.»

Ομήρου Ιλιάδα, Μ. Σαμαρά, εκδ. Gutenberg, σ.95

Δόμηση της ΑΡΙΣΤΕΙΑΣ ενός ήρωα

Ο ήρωας

- ✓ εκπέμπει ιδιαίτερη λάμψη
- ✓ και ο οπλισμός του περιγράφεται αναλυτικά
- ✓ ορμά στη μάχη και σκοτώνει πολλούς εχθρούς
- ✓ έχει τη συμπαράσταση κάποιου θεού
- ✓ μονομαχεί με τον πιο ισχυρό απ' τους εχθρούς
- ✓ σκυλεύει το νεκρό αντίπαλο: αρπάζει το σώμα του, αφαιρεί τον οπλισμό του, παίρνει τα' άλογά του (υπέρτατη καταξίωση του νικητή)
- ✓ συχνά φτάνει στην «ύβρη»

Ραψωδία Ε 274-430

- **ΧΡΟΝΟΣ:** 22^η μέρα της Ιλιάδας– 10^{ος} χρόνος της πολιορκίας της Τροίας
- **ΤΟΠΟΣ:** Πεδίο της μάχης
- **ΠΡΟΣΩΠΑ:** Διομήδης, Πάνδαρος, Αινείας, Σθένης, Αθηνά, Ήρα, Αφροδίτη, Απόλλων, Άρης, Διώνη, Δίας
- **ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ:** Τριτοπρόσωπη αφήγηση, Διάλογος, Περιγραφή
- **Τυπικά θέματα:** Αριστεία – Μάχη γύρω απ’ τον νεκρό ήρωα
- **Ανθρωπομορφισμός των θεών**
- **Άτη → Ύβρη → Νέμεση → Τίση**
- **Επέμβαση θεών – Ευθύνη του επικού ήρωα**
- **Κωμικά στοιχεία στο έπος**

☉ Ας εντοπίσουμε τις **ύβρεις**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

☉ Ας εντοπίσουμε τα **χαρακτηριστικά της ομηρικής μάχης**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΡΑΨΩΔΙΑ Ζ/ Έκτορος και Άνδρομάχης Όμιλία

ΧΡΟΝΟΣ: 10^{ος} χρόνος πολιορκίας της Τροίας / 22^η μέρα της Ιλιάδας

☺ Ας εντοπίσουμε τα πρόσωπα που «παίζουν» στη Ζ ραψωδία

Αχαιοί	Τρώες

☺ Ας συμπληρώσουμε τα κενά με το κατάλληλο ρήμα

Οι θεοί ..... απ’ τη μάχη. .... οι Αχαιοί και
 ..... οι Αίαντας και Διομήδης. Ο Άδραστος ..... απ’ τον
 Μενέλαο και ....., για να ..... τη ζωή του όμως τον
 ..... ο Αγαμέμνονας.
 Ο Έλενος, μάντης των Τρώων ..... τον Έκτορα στην Εκάβη με εντολή να
 ..... στην Αθηνά, για να ..... η πόλη απ’ τον Διομήδη.
 Ο Έκτορας αφού ..... το στρατό, ... για την πόλη.
 Στο πεδίο της μάχης, ... ο Γλαύκος και ο Διομήδης για να .....
 ..... Πριν τη μονομαχία, ... και ..... ότι είναι «ξένοι»
 από το παρελθόν. Έτσι, ... και ..... την πατρογονική
 φιλία τους.
 Στην πόλη η Εκάβη ..... στην Αθηνά που όμως δεν .....
 Ο Έκτορας, που ..... τον Πάρη στο θάλαμο της Ελένης ν’ .....
 ..... με τα όπλα του, τον ..... , τον ..... να .....
 ..... μαζί του στη μάχη και ..... να ..... την
 οικογένειά του.
 Η Ανδρομάχη με το γιο τους ..... στις Σκαιές Πύλες γιατί .....

..... για τον άνδρα της. Συναντιούνται, καθώς ο Έκτορας ..... στο πεδίο της μάχης και η Ανδρομάχη προσπαθεί να τον ..... να ..... στο κάστρο. Αυτός ..... λέγοντας ότι δεν μπορεί να μην ..... Τέλος, ... τη γυναίκα του, ... στα χέρια του το γιο τους δίνοντάς του ευχές για το μέλλον του και .....
Πιο κάτω τον ..... ο Πάρης. Θα ..... μαζί στη μάχη.

Το επεισόδιο Γλαύκου και Διομήδη

«Εντοπισμός πάλι σ' ένα ζευγάρι αντιπάλων, εδώ όμως τα πράγματα εξελίσσονται κατά τρόπο **ανεπανάληπτο στην παγκόσμια λογοτεχνία:**

οι δύο αντίπαλοι διαλέγονται πριν χτυπηθούν, και καταλήγουν φίλοι. Έτσι, **η φρίκη του πολέμου καταυγάζεται από ανθρωπιά.**

Ο Διομήδης, από έκπληξη ότι στάθηκε αντίπαλος να τον αντιμετωπίσει, οδηγείται στην υπόνοια ότι μπορεί να έχει θεό απέναντί του και, [...] ζητάει πρώτα να εξακριβώσει την ταυτότητα του αντιπάλου του δηλώνοντας δυο φορές ότι *με θεό δε θα 'θελε ποτέ του να τα βάλει* [...]

Ο Γλαύκος εξιστορεί πλατιά τη γενεαλογία του κι ο Διομήδης αναγνωρίζει στο πρόσωπό του φίλο πατρικό. Ακολουθεί ενθουσιώδης απόφαση για **ανανέωση της πατροπαράδοτης φιλίας, σφίξιμο χεριών κι ανταλλαγή των όπλων.**

Η συνάντηση αυτή στέκει υπόδειγμα ιπποτικής συμπεριφοράς μέσα στην πολεμική παραζάλη, ενώ λειτουργικά εξασφαλίζει ηρεμία, που τη χρειάζεται ο ακροατής για να παρακολουθήσει χωρίς αγωνία τα γεγονότα μέσα στην πόλη.»

Ομήρου Ιλιάδα, Μ. Σαμαρά, εκδ. Gutenberg, σ. 111

.....

.....

.....

.....

.....

.....

☉ Ας χωρίσουμε το απόσπασμα σε **σκηνές**

ΣΚΗΝΗ	ΣΤΙΧΟΙ	ΠΡΟΣΩΠΑ	ΤΙΤΛΟΣ
Α			
Β			
Γ			
Δ			
Ε			
ΣΤ			

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΡΑΨΩΔΙΑ Η/ Έκτορος και Αϊάντος μονομαχία. Νεκρών ἀναίρεσις

ΧΡΟΝΟΣ: 10^{ος} χρόνος πολιορκίας της Τροίας / 22^η – 24^η μέρα της Ιλιάδας

☉ Ας βάλουμε στη σωστή σειρά τα γεγονότα

- ..... Ανταλλαγή δώρων
- ..... Αθηνά και Απόλλωνας συμφωνούν να σταματήσει η μάχη Αχαιών-Τρώων
- ..... Ανακωχή Αχαιών Τρώων
- ..... Ο Έκτορας τραυματίζεται ελαφρά
- ..... Νίκες των Τρώων στο πεδίο της μάχης
- ..... Ανταλλαγή χτυπημάτων με πέτρες
- ..... Έκτορας και Πάρης μπαίνουν στη μάχη
- ..... Οι Αχαιοί και οι Τρώες συνεδριάζουν
- ..... Ο Έκτορας θα μονομαχήσει με κάποιον διαλεχτό Αχαιό
- ..... Ο Απόλλωνας σηκώνει όρθιο τον Έκτορα
- ..... Ανέγερση τείχους απ' τους Αχαιούς
- ..... Γίνεται «αγώνας λόγων» μεταξύ Έκτορα-Αϊάντα
- ..... Κληρώνεται ο Αϊάντας ο Τελαμώνιος για τη μονομαχία με τον Έκτορα
- ..... Ταφή των νεκρών απ' τους Αχαιούς και τους Τρώες
- ..... Οι κήρυκες σημαίνουν το τέλος της μονομαχίας το σούρουπο
- ..... Ανταλλαγή χτυπημάτων με κοντάρια χωρίς αποτέλεσμα

☉ Ας συμπληρώσουμε τις φράσεις με συντομία

- Ο Αϊάντας μετά την κλήρωση .....
- Ξεχωριστό όπλο του Αϊάντα είναι .....
- Στη θέα του Αϊάντα ο Έκτορας .....
- Στον «αγώνα λόγων» οι μονομάχοι .....
- Η μονομαχία λήγει επειδή .....
- Η αξία του Αχιλλέα τονίζεται .....
- Οι αιματηρές μάχες προαναγγέλλονται .....

► Η γενικευμένη μάχη, η μονομαχία και η αριστεία αποτελούν τυπικές σκηνές της Ιλιάδας κι επαναλαμβάνονται εναλλασσόμενες.

► Η πρώτη μέρα μάχης (22^η της Ιλιάδας τελείωσε όπως άρχισε, με μια μονομαχία χωρίς αποτέλεσμα. Ενώ όμως η πρώτη μονομαχία ακολουθήθηκε από την παρασπονδία των Τρώων και τις ήττες τους, ετούτη εξισορρόπησε τα πράγματα. Αυτό ήταν αναγκαίο πριν την τροπή των πραγμάτων υπέρ των Τρώων. Έτσι, ενώ η πρώτη μονομαχία έβγαλε το μύθο από την κοίτη του, ετούτη τον ξαναφέρει.

(Ομήρου Ιλιάδα, Μ. Σαμαρά, εκδ. Gutenberg, σ.130)

► Με τη ραψωδία Η τελειώνει το εισαγωγικό μέρος της Ιλιάδας και από τη Θ η *βουλή* του Δία μπαίνει σε εφαρμογή. Στην Α ραψωδία περιγράφηκε η *μήνις* του Αχιλλέα και έγινε συγκεκριμένη η *βουλή* του Δία. Στη Β αρχίζει να μπαίνει σ' εφαρμογή το σχέδιο του Δία, ανακόπτεται όμως. Ενδιάμεσα, με επεισόδια παρεκκλίνοντα απ' το σχέδιο γνωρίζουμε τους ήρωες, τις συνθήκες των δυο στρατοπέδων και υπενθυμίζονται βασικά στοιχεία του μύθου του Τρωικού πολέμου χωρίς ν' αφήνεται να ξεχαστεί το κεντρικό θέμα, η *μήνις* του Αχιλλέα.

ΡΑΨΩΔΙΑ Θ / Κόλος μάχη

ΧΡΟΝΟΣ: 10^{ος} χρόνος πολιορκίας της Τροίας / 25^η μέρα της Ιλιάδας

☉ Ας απαντήσουμε σύντομα τις παρακάτω ερωτήσεις

1. Τι επιβάλλει ο Δίας στην πρωινή συνέλευση των θεών;

.....
.....
.....
.....

2. Ποιες κινήσεις κάνει ο Δίας μετά από αυτό;

.....
.....
.....
.....

3. Πώς αντιδρά ο Έκτορας κατά τη διάρκεια της μάχης και ποια είναι η έκβαση της μάχης Αχαιών – Τρώων;

.....
.....
.....
.....

4. Ποιες οι ενέργειες Ήρας – Αθηνάς και ποια η αντίδραση του Δία;

.....
.....
.....
.....

5. Τι αποκαλύπτει ο Δίας στη βραδινή συνέλευση των θεών;

.....
.....
.....
.....

6. Πώς βρίσκει τους αντίπαλους στρατούς το τέλος της 2^{ης} μέρας της μάχης;

.....
.....
.....

ΡΑΨΩΔΙΑ Ι / Πρεσβεία προς Ἀχιλλέα. Λιταί

ΧΡΟΝΟΣ: 10^{ος} χρόνος πολιορκίας της Τροίας / Νύχτα 25^{ης} προς 26^η μέρα της Ιλιάδας

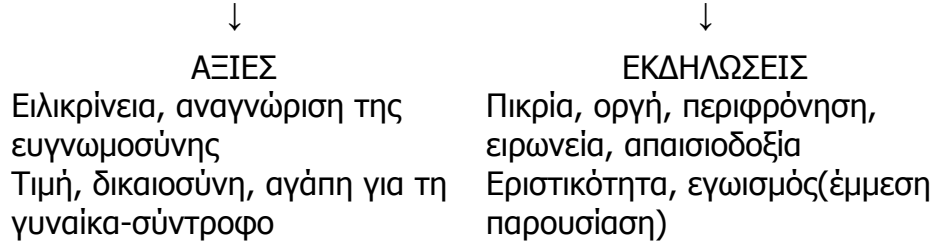
☺ Ας τοποθετήσουμε κατάλληλα τα στοιχεία του πίνακα στις παρακάτω προτάσεις

1. Στην αγορά των Αχαιών, προτείνει την επιστροφή στην πατρίδα. ....
2. Δηλώνει ότι θα πολεμήσει μέχρι την άλωση της Τροίας. ....
3. Ο στρατός τον επιδοκιμάζει. ....
4. Κατηγορεί τον Αγαμέμνονα για την προσβολή στον Αχιλλέα. ....
5. Αποφασίζει να επανορθώσει προσφέροντας δώρα. ....
6. Ορίζονται ως μέλη της πρεσβείας προς τον Αχιλλέα. ....
- .....
7. Η πρεσβεία τον βρίσκει να παίζει φόρμιγγα. ....
8. Είναι παρών στη συνάντηση Αχιλλέα- πρεσβείας. ....
9. Παρέχει φιλοξενία στην πρεσβεία. ....
10. Πρώτος μιλάει στη συνάντηση. ....
11. Δηλώνει ότι επιλέγει να ζήσει ευτυχισμένος μακριά απ' τον πόλεμο, χωρίς υστεροφημία. ....
12. Αναφέρει μυθολογικά παραδείγματα ηρώων που υποχώρησαν στις «λιτές» των συντρόφων τους. ....
13. Τελευταίος παίρνει το λόγο στη συνάντηση. ....
14. Αν απειληθούν οι Μυρμιδόνες απ' αυτόν ο Αχιλλέας θα μπει στη μάχη. ....
15. Ανακοινώνει τα δυσάρεστα νέα στον Αγαμέμνονα. ....
16. Κατηγορεί τον Αχιλλέα για έπαρση. ....

**Αγαμέμνονας – Αίαντας – Αχιλλέας – Διομήδης – Έκτορας - κήρυκες
– Νέστορας – Οδυσσέας – Πάτροκλος - Φοίνικας**

Ραψωδία Ι 225-431

- **ΧΡΟΝΟΣ:** Νύχτα προς 26^η μέρα της Ιλιάδας– 10^{ος} χρόνος της πολιορκίας της Τροίας
- **ΤΟΠΟΣ:** Σκηνή του Αχιλλέα
- **ΠΡΟΣΩΠΑ:** Οδυσσέας, Αχιλλέας, (Φοίνικας, Αίαντας, κήρυκες)
- **ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ:** Τριτοπρόσωπη αφήγηση, Διάλογος
- **Οριακό σημείο της πλοκής του έργου**
- **Οδυσσέας:** ρητορική δεινότητα
  - **Αχιλλέας:** “**ἔργων πρηκτήρ καὶ λόγων ῥητήρ**”

- **Ανταλλαγή-προσφορά δώρων:** → “ξεινήια δῶρα” (φιλοξενίας)
→ “ἔδνα δῶρα” (γαμήλια)
→ “ἄποινα δῶρα” (για αποζημίωση)

☺ Ας διαγράψουμε τη **δομή του λόγου του Οδυσσέα** εντοπίζοντας τα κύρια σημεία κάθε τμήματος

Α/ στ. 225-	ΤΙΤΛΟΣ:
Β/ στ.	ΤΙΤΛΟΣ: α) β) γ)
Γ/ στ.	ΤΙΤΛΟΣ: α) β) γ)
Δ/ στ.	ΤΙΤΛΟΣ: α) β) γ)
Ε/ στ. -306	ΤΙΤΛΟΣ: α) β)

☺ Ας χαρακτηρίσουμε τα **λόγια-επιχειρήματα του Οδυσσέα** ως **Λογικά ή Συναισθηματικά**

☉ Ας εντοπίσουμε τα σημεία της **ύβρης του Έκτορα** στο λόγο του Οδυσσέα

.....

.....

.....

.....

☉ Ας διαγράψουμε τη **δομή του λόγου του Αχιλλέα**

	ΣΤΙΧΟΙ	ΤΙΤΛΟΣ
Α/		
Β/		
Γ/		
Δ/		
Ε/		
ΣΤ/		

☉ Ας εντοπίσουμε το **μοτίβο της άρνησης** του **Αχιλλέα** στο λόγο του

.....

.....

.....

.....

.....

.....

☉ Ας εντοπίσουμε το **σχήμα του αδυνάτου** στο λόγο του Αχιλλέα

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΡΑΨΩΔΙΑ Κ / Δολώνεια

ΧΡΟΝΟΣ: 10^{ος} χρόνος πολιορκίας της Τροίας / Νύχτα προς 26^η μέρα της Ιλιάδας

☉ Ας απαντήσουμε σύντομα τις παρακάτω ερωτήσεις

1. Ποια είναι η κατάσταση στο στρατόπεδο των Αχαιών;

.....
 .....

2. Ποια πρωτοβουλία παίρνουν οι Αγαμέμνονας και Μενέλαος;

.....
 .....

3. Τι αποφασίζει το πολεμικό συμβούλιο;

.....
 .....

4. Ποιοι αναλαμβάνουν την εκτέλεση του σχεδίου;

.....
 .....

5. Ποιος είναι ο Δόλωνας και ποιο το τέλος του;

.....
 .....

6. Ποια τα κατορθώματα των Διομήδη και Οδυσσέα τη νύχτα προς 26^η μέρα της Ιλιάδας; .....

.....
 .....

«Οι δύο Αχαιοί κατάσκοποι ήταν το ιδανικότερο ζευγάρι που μπορούσε να γίνει: συνδυασμός τόλμης – παλικαριάς & ευστροφίας – σύνεσης και εξασφαλισμένη κι απ’ τους δύο η εύνοια μιας μεγάλης θεάς. Ενώ ο Έκτορας, παρασυρμένος από τις επιτυχίες του, δεν πρόσεξε και φαίνεται αμέσως ότι αστόχησε στην εκλογή του προσώπου. Ο Δόλωνας, μεγαλοφάνταστος και αστόχαστος, από τη φιλοδοξία ν’ αποκτήσει τα’ αθάνατα άλογα του Αχιλλέα ανέλαβε έργο δυσκολότερο απ’ τις δυνάμεις του.»

Ομήρου Ιλιάδα, Μ. Σαμαρά, εκδ. Gutenberg, σ. 160

ΡΑΨΩΔΙΑ Λ / Άγαμέμνωνος άριστεία

ΧΡΟΝΟΣ: 10^{ος} χρόνος πολιορκίας της Τροίας / 26^η μέρα της Ιλιάδας / 3^η μέρα της μάχης

☉ Ας εντοπίσουμε -κάθετα- το κεντρικό θέμα της Λ ραψωδίας

1. Θα πραγματοποιηθεί η *βουλή* του _ _ _ _ _
2. Λ ως Σ ραψ.:αυτή η μέρα μάχης παρουσιάζεται(ελλ. αριθμός) _ _ _
3. Επικρατούν στην αρχή της μάχης _ _ _ _ _
4. Αριστεύει αλλά τραυματίζεται _ _ _ _ _
5. Επικρατούν τελικά στη μάχη _ _ _ _ _
6. Τραυματίζεται κι εγκαταλείπει τη μάχη _ _ _ _ _
7. Γιατρός των Αχαιών _ _ _ _ _
8. Τραυματίζεται κι εγκαταλείπει τη μάχη _ _ _ _ _
9. Μεταφέρει τον πληγωμένο γιατρό των Αχαιών _ _ _ _ _
- 10.Ο στρατός του Αχιλλέα _ _ _ _ _
- 11.Αμύνεται γενναία παρά την υποχώρηση των Αχαιών _ _ _ _ _

- 12.Παρακολουθεί τη μάχη απ' το πλοίο του _ _ _ _ _
- 13.Συναντιέται με τον Νέστορα στη σκηνή του _ _ _ _ _
- 14.Αποτελεί η αποστολή του Πάτροκλου για τη συνέχεια του έργου _ _ _ _ _
- 15.Με ..... του χρόνου αφηγείται ο ποιητής την 3^η μέρα της μάχης _ _ _ _ _
- 16.Πατέρας του Πάτροκλου _ _ _ _ _
- 17.Προετοιμάζεται αυτή η ραψωδία απ' τον ποιητή _ _ _ _ _
- 18.Μεταφέρει τα μηνύματα των θεών _ _ _ _ _
- 19.Του υπόσχεται ο Δίας επιτυχίες ως τη νύχτα της 26^{ης} μέρας _ _ _ _ _

ΡΑΨΩΔΙΑ Μ / Τειχομαχία

ΧΡΟΝΟΣ : 10^{ος} χρόνος πολιορκίας της Τροίας / 26^η μέρα της Ιλιάδας / 3^η μέρα της μάχης

☉ Ας βρούμε οκτώ πρωταγωνιστές της Τειχομαχίας (οριζόντια ή κάθετα)

K	X	E	M	T	A	I	Σ	Δ	Π	A	Σ	B	Δ	Z	Y	Π	P
A	T	E	Λ	A	M	Ω	N	I	O	Σ	A	I	A	N	T	A	Σ
P	A	Λ	I	I	Π	Γ	O	A	Λ	T	P	A	Γ	E	Z	Θ	K
Π	M	Ξ	O	A	P	T	X	Σ	Ω	B	Π	Δ	Z	Θ	K	M	Ξ
Y	Π	Σ	Y	N	X	Ω	A	Γ	E	H	H	I	Λ	N	O	P	T
M	Φ	E	K	T	O	P	A	Σ	Ψ	Ω	Δ	A	Γ	E	H	I	Λ
Z	N	O	P	A	T	Φ	Ψ	Ω	B	Δ	O	E	H	I	Λ	N	O
O	Σ	Y	X	Σ	Ω	K	N	Γ	Π	T	N	Y	X	Ω	Ψ	B	A
B	A	Δ	H	Λ	I	Π	O	Λ	Y	Δ	A	M	A	N	T	A	Σ
T	Λ	A	K	O	P	Γ	T	A	A	E	Σ	Z	Θ	I	O	A	I
E	K	T	I	K	A	Σ	I	Y	O	Π	Δ	M	E	I	Σ	P	O
X	K	Π	T	P	I	I	B	K	Λ	A	E	P	O	N	X	I	Σ
K	P	O	Σ	O	N	O	Y	O	T	E	Λ	A	M	A	I	Σ	Ω
N	E	Σ	T	Σ	I	Σ	A	Σ	I	Λ	Y	K	Λ	A	Π	I	Θ

- 1..... 2..... 3.....
 4..... 5..... 6.....
 7..... 8.....

☺ Ας βρούμε ένα σπουδαίο μήνυμα της Ιλιάδας και το πρόσωπο που το εξέφρασε (οριζόντια και κάθετα)

O	T	E	Y	Δ	A	Π	A	T	P	H	Σ
Λ	E	K	P	O	M	T	P	O	I	A	Θ
O	Y	T	Δ	Λ	Y	A	I	A	Π	I	E
Δ	K	O	I	Ω	N	O	Σ	T	A	M	O
Y	T	P	A	N	E	Σ	T	O	P	A	Σ
Σ	P	A	Σ	A	Σ	I	O	Σ	H	X	A
E	I	Σ	H	Σ	Θ	X	Σ	I	Σ	A	N
A	I	A	Σ	Π	A	Θ	H	N	A	Ω	P
Σ	Ψ	Π	E	P	I	P	I	Δ	A	N	O

► «.....», ...

ΡΑΨΩΔΙΑ Ξ / Διός απύτη

ΧΡΟΝΟΣ : 10^{ος} χρόνος πολιορκίας της Τροίας / 26^η μέρα της Ιλιάδας / 3^η μέρα της μάχης

☺ Ας συμπληρώσουμε κατάλληλα τα κενά

Ο ..... βγαίνοντας απ’ τη σκηνή του, νιώθει ..... για την καταπάτηση του αχαιϊκού τείχους κι επισκέπτεται τον ..... στη σκηνή του, ο οποίος ..... τη μάχη με τους τραυματισμένους ..... και ..... Ο Αγαμέμνωνας προτείνει ..... γιατί ..... Αντίθετοι είναι οι ..... και ..... Ο Διομήδης συμβουλεύει ..... Μετά απ’ αυτό, ο στρατός ..... ενώ ενθαρρύνεται και απ’ τον ..... Η ..... παρασύρει τον ..... σε ερωτικό παιχνίδι και, όσο αυτός κοιμάται, ο Ποσειδώνας ..... Ο Έκτορας ..... απ’ τον ..... και ..... απ’ τη μάχη. Έτσι, οι ..... νικούν τους ..... Ο ποιητής επικαλείται τις ..... για να του πουν .....

► Ο ποιητής επιστρέφει στη στιγμή που πατήθηκε το αχαιϊκό τείχος και δίνει την απήχηση που είχε το γεγονός στους εκτός μάχης αρχηγούς
 ► Η πρόταση φυγής τριτώνει (B – I – Ξ). Επαναλαμβάνεται το ίδιο σχήμα: πρόταση φυγής – άρνηση - θετική πρόταση
 ► Είναι φανερή η κλιμάκωση της βοήθειας του Ποσειδώνα στους Αχαιούς (N: ενθαρρύνει καλυμμένος Ξ: ενθαρρύνει φανερά – μπαίνει επικεφαλής)

ΡΑΨΩΔΙΑ Ο / Παλίωξις παρά των νεων

ΧΡΟΝΟΣ: 10^{ος} χρόνος πολιορκίας της Τροίας / 26^η μέρα της Ιλιάδας / 3^η μέρα της μάχης

☉ Ας εντοπίσουμε -κάθετα- ένα χαρακτηριστικό της θεολογίας του έπους

1. Ξυπνά και ξεσπά στην Ήρα _ _ _ _ _
2. Πλοίο (αρχαία λέξη) _ _ _ _ _
3. Παλίωξις σημαίνει... _ _ _ _ _
4. Όλο... δολοπλοκίες είναι _ _ _ _ _
5. Σ' αυτόν τα ... φορτώνει η Ήρα _ _ _ _ _
6. Ο Δίας εκτοξεύει στην Ήρα _ _ _ _ _
7. Ήταν φρικτός για τους θεούς *ο...στη Στύγα* _ _ _ _ _
8. Η σύγκρουση Δία –Ήρας έχει τέτοια στοιχεία _ _ _ _ _
9. Ο Απόλλωνας θα τον συνεφέρει απ' τον τραυματισμό του _ _ _ _ _
10. Απομακρύνει τον Ποσειδώνα απ' τη μάχη _ _ _ _ _
11. Γκρεμίζει τμήμα του τείχους των Αχαιών _ _ _ _ _
12. Υποχωρούν μέσα στο τείχος τους _ _ _ _ _
13. Αμύνεται πάνω στο πλοίο του ο Αϊάντας _ _ _ _ _
14. Αυτός ο Αϊάντας φέρει « *σάκον* » _ _ _ _ _
15. Απ' τη σκηνή του παρακολουθεί ο Πάτροκλος _ _ _ _ _
16. Θα πιέσει τον Αχιλλέα να βγει στη μάχη _ _ _ _ _

ΡΑΨΩΔΙΑ Π / Πατρόκλεια

ΧΡΟΝΟΣ: 10^{ος} χρόνος πολιορκίας της Τροίας / 26^η μέρα της Ιλιάδας / 3^η μέρα της μάχης

☉ Ας συμπληρώσουμε με συντομία τις φράσεις

1. Ο Πάτροκλος • **εκθέτει** στον Αχιλλέα .....
  - **κατηγορεί** τον Αχιλλέα .....
  - **ζητάει** απ' τον Αχιλλέα .....

2. Ο Αχιλλέας • **επιτρέπει** στον Πάτροκλο .....
  - **συμβουλεύει** τον Πάτροκλο .....

3. Με τους Μυρμιδόνες στη μάχη • οι **Αχαιοί** .....
  - οι **Τρώες** .....

4. Ο Πάτροκλος κατά την αριστεία του
  - **σκοτώνει** .....
  - **ξεχνάει** .....
  - **φτάνει** .....

5. Ο Πάτροκλος σκοτώνεται αφού
  - ΤΟΝ ..... Ο .....
  - ΤΟΝ ..... Ο .....
  - ΤΟΝ ..... Ο .....

6. Ο Πάτροκλος πριν ξεψυχήσει .....

και ο Έκτορας .....

- ▶ Ο Πάτροκλος είναι ο μόνος μεγάλος Αχαιός που σκοτώνεται στην Ιλιάδα
- ▶ Ο θάνατος του Πάτροκλου
  - είναι αποτέλεσμα του θυμού και της «μισοῦποχώρησης» του Αχιλλέα
  - είναι αιτία της εκδικητικής οργής και της ολοκληρωτικής υποχώρησης του Αχιλλέα
  - απαιτεί «θεοκρουσία» και συνδυασμένη επίθεση ανθρώπων
- ▶ Πάτροκλος – Έκτορας – Αχιλλέας: « Ο άνθρωπος έχει στο χέρι του την αρχή, όχι όμως και το τέλος. Ακολουθεί κανείς με πάθος μια καθαρή παρόρμηση, αλλά το πάθος τον οδηγεί σε σφαλερούς δρόμους. Μόνος του παγιδεύεται κανείς στη συμφορά.»
Schadewaldt 1, 227
- ▶ Η Πατρόκλεια ραψωδία μοιάζει με τραγωδία. Ξεκινάει με ελπίδες μεγάλες τις οποίες βαραίνει μια υβριστική ευχή, ο πρωταγωνιστής ξεφεύγει από την προγραμματισμένη δράση και τον βρίσκει ο θάνατος.

Ραψωδία Π 684-867

- **ΧΡΟΝΟΣ:** 26^η μέρα της Ιλιάδας– 10^{ος} χρόνος της πολιορκίας της Τροίας
- **ΤΟΠΟΣ:** Πεδίο της μάχης
- **ΠΡΟΣΩΠΑ:** Πάτροκλος, Έκτορας, Απόλλωνας, Κεβριόνης, Εύφορβος, Τρώες και Αχαιοί πολεμιστές
- **ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ:** Τριτοπρόσωπη αφήγηση, Διάλογος

- Πάτροκλος: τραγική αριστεία

Αφοπλισμός

- ανάδειξη της ανδρείας του ήρωα
- ανάδειξη της αξίας της πανοπλίας

Θάνατος

- σημαντικότερη ανδροκτασία Αχαιού
- κινητήρια δύναμη πλοκής: εκδικητική οργή του Αχιλλέα
- δόλια εμπλοκή θεού & συμπραξη ανθρώπων: ανάδειξη της ανδρείας του ήρωα

- **Έκτορας: οικοδόμηση ύβρεως** (σκοτώνει άοπλο, καυχιέται για τις ικανότητές του, χλευάζει-ειρωνεύεται ετοιμοθάνατο) → **οικοδόμηση τραγικότητας**

☺ Ας τοποθετήσουμε κατάλληλα τα παρακάτω στοιχεία, στον πίνακα που ακολουθεί

Π 708-709 / 745-749 / 692-693 / 716-719 / 744 /
 751-754 / 757-761 / 765-771 / 787-788 / 799-800
 808-811 / 812-813 / 823-829 / 836 / 839-841 /
 843 / 852-854 / 855-857 / 860-861

• Προσωποποίηση	
• Παρέκβαση	
• Αποστροφή	
• Επική ειρωνεία	
• Προοικονομία	
• Πλατιά παρομοίωση	

ΡΑΨΩΔΙΑ Ρ / Μενελάου ἀριστεΐα

ΧΡΟΝΟΣ : 10^{ος} χρόνος πολιορκίας της Τροίας / 26^η μέρα της Ιλιάδας / 3^η μέρα της μάχης

☉ *Ας συμπληρώσουμε κατάλληλα τα κενά*

Μάχη διεξάγεται γύρω απ' το νεκρό ..... .Σ' αυτόν τον αγώνα πρωταγωνιστεί ο ....., ο οποίος σκοτώνει τον ..... αλλά υποχωρεί απ' την πίεση του .....

Ο τελευταίος ..... , γεγονός που κάνει τον ..... να τον λυπηθεί, γιατί .....

Ακόμη και τα ..... του Αχιλλέα ..... για το χαμό του ..... (Ο ποιητής αποτυπώνει τα συναισθήματά τους με μια παρομοίωση:.....

Ο Δίας τα λυπάται, γιατί .....

Μάλιστα, υπόσχεται ότι δε θ' αφήσει τον ..... να ..... και τους χαρίζει ..... για να .....

Ομίχλη, που κάνει αυτή τη μάχη φοβερή, πέφτει γύρω απ' το νεκρό, η οποία διαλύεται μετά από προσευχή του ..... στον .....

Την άσχημη είδηση θα φέρει στον Πηλείδη ο ....., οι ..... και ..... σώζουν απ' τη σκύλευση το νεκρό σώμα του ..... και με τη συνδρομή των ..... προσπαθούν να το μεταφέρουν στο στρατόπεδο των .....

Η ..... μέρα της μάχης συνεχίζεται.

ΡΑΨΩΔΙΑ Σ / Όπλοποιία

ΧΡΟΝΟΣ: 10^{ος} χρόνος πολιορκίας της Τροίας / 26^η -νύχτα προς 27^η μέρα της Ιλιάδας / 3^η μέρα της μάχης

● ΑΣ ΤΑΚΤΟΠΟΙΗΣΟΥΜΕ ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

- ..... Ανακοίνωση της απόφασης του Αχιλλέα για εκδίκηση
- ..... Πολεμική ιαχή του Αχιλλέα
- ..... Θρήνος Θέτιδας – Νηρηίδων
- ..... Μεταφορά του νεκρού Πατρόκλου στο στρατόπεδο
- ..... Αναχώρηση της Θέτιδας απ' τον Όλυμπο
- ..... Κατασκευή πανοπλίας από τον Ήφαιστο
- ..... Θρήνος του Αχιλλέα στο άκουσμα της θλιβερής είδησης
- ..... Παράδοση της πανοπλίας στη Θέτιδα
- ..... Υποχώρηση των Τρώων
- ..... Συνάντηση Αχιλλέα – Θέτιδας στην ακρογιαλιά
- ..... Αναχώρηση της Θέτιδας για τον Όλυμπο

→ Τα ..... πρώτα γεγονότα συμβαίνουν παράλληλα με τη μάχη γύρω απ' το νεκρό Πάτροκλο.

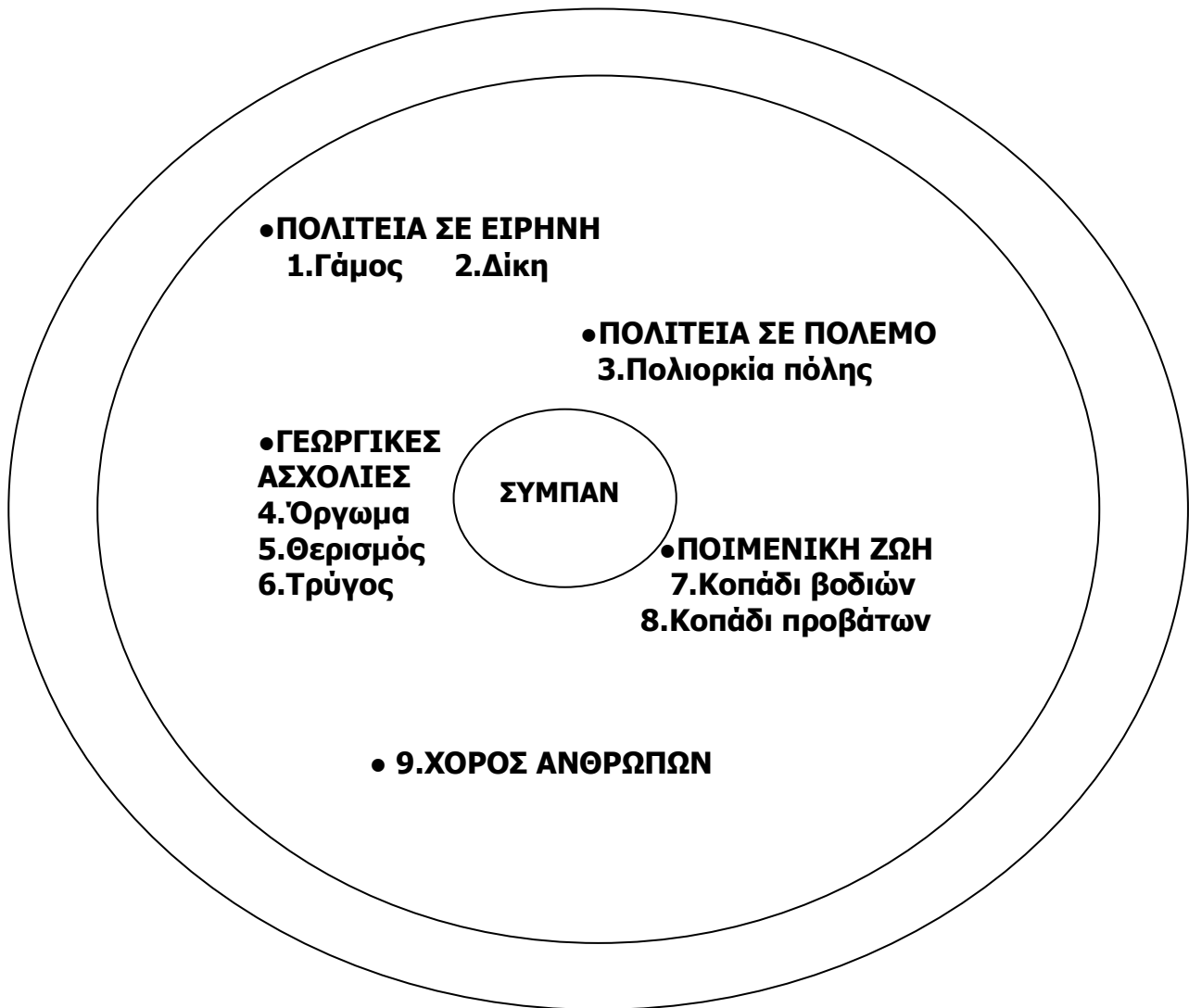
→ Τα ..... τελευταία γεγονότα συμβαίνουν παράλληλα με τον ολονύκτιο θρήνο για τον Πάτροκλο

“Η θέση της ασπίδας μέσα στην Ιλιάδα: Η περιγραφή της μπαίνει ανάμεσα σε σκηνές συγκλονιστικές. Ο Αχιλλέας λίγο πιο πριν αποφάσισε το θάνατο και με τους Μυρμιδόνες του γύρω στο νεκρό θρηνεί όλη τη νύχτα. Στην ίδια θέση και απόφαση θα τον βρει η μητέρα του το πρωί που θα γυρίσει. Αυτή τη βαριά ατμόσφαιρα διασπά η περιγραφή της Ασπίδας,(η περιφημότερη επική ευρύτητα της Ιλιάδας). Στόχος λοιπόν του ποιητή είναι να μας βγάλει από την ατμόσφαιρα αυτή και, μαζί να μας δείξει πάνω στην πλατιά επιφάνεια της Ασπίδας τακτοποιημένη την απλωσιά του κόσμου. Γι' αυτό αποφεύγει το υψηλό ύφος, όπως και τις τρομακτικές μυθικές παραστάσεις, που εικονίζονταν στις πραγματικές ασπίδες και τα ηρωικά κατορθώματα και, γενικά κάθε τι το χτυπητό, με αποτέλεσμα από επικός να γίνεται εδώ ζωγράφος της ζωής. Ό,τι δείχνει είναι απλό κι αληθινό, ανθρώπινο και οικείο στους ακροατές του, όπως συμβαίνει και με τις παρομοιώσεις –είναι βασικό χαρακτηριστικό της ποιητικής φαντασίας του Ομήρου να μην της ξεφεύγει ποτέ η πραγματικότητα, όταν υψώνεται πάνω απ' αυτήν. Και κάτι ακόμα πιο σπουδαίο: αυτή την ασπίδα με την απλωμένη πάνω της σφύζουσα ζωή (ο πόλεμος είναι μια πτυχή της μέσα στις τόσες άλλες- ενώ η Ιλιάδα στο σύνολό της είναι μόνον πόλεμος, οι άλλες μορφές ζωής χωρούν ανάμεσα στις πολεμικές σκηνές σαν παρεμπιπτόντως) θα κρατάει ο Αχιλλέας στα χέρια του, καθώς θα πορεύεται προς το θάνατο.”

Ομήρου Ιλιάδα, Μ. Σαμαρά, εκδ. Gutenberg, σ.251

Ραψωδία Σ 478-616ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΑΣΠΙΔΑΣ ΤΟΥ ΑΧΙΛΛΕΑ

- Στρογγυλή – διακόσμηση σε 5 ομόκεντρους κύκλους
- Απεικόνιση ανθρώπινης δράσης ανάμεσα σε κοσμικά θέματα

- **ΕΙΚΟΝΕΣ:** Περιγραφική αφήγηση (κίνηση, δράση, ήχοι, σκέψεις-συναισθήματα προσώπων) **Επιλογή ουσιαστών στοιχείων των γεγονότων της ζωής**
- **ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ:** πόλη ≠ ύπαιθρος, πόλεμος ≠ ειρήνη, εργασία ≠ σχολή, μόχθος ≠ γλέντι....
- **ΕΚΦΡΑΣΗ** φανταστική κι εκτεταμένη → εκτόνωση βαριάς ατμόσφαιρας (πόλεμος, βία, θάνατος, θρήνος), χαλάρωση του ακροατή
→ **επιβράδυνση** του επερχόμενου θανάτου του Αχιλλέα
→ πολυδιάστατη ανθρώπινη δράση (πραγματικότητα) ≠ πόλεμος, επικά κατορθώματα (πτυχή της πραγματικότητας) → **αξία της ειρηνικής ζωής**

ΡΑΨΩΔΙΑ Τ / Μήνιδος Απόρρησις

ΧΡΟΝΟΣ: 10^{ος} χρόνος πολιορκίας της Τροίας / 27^η μέρα της Ιλιάδας / 4^η μέρα της μάχης

☉ Ας βάλουμε στη σωστή σειρά τα παρακάτω γεγονότα

- _____ Ο Ξάνθος (άλογο του Αχιλλέα) προφητεύει το θάνατο του Αχιλλέα
- _____ Μεταφορά δώρων στη σκηνή του Αχιλλέα
- _____ Σύγκληση Αγοράς των Αχαιών
- _____ Παράδοση όπλων και συμβουλές στον Αχιλλέα από την Θέτιδα
- _____ Ο Αγαμέμνονας δηλώνει μετανιωμένος κι έτοιμος να επανορθώσει
- _____ Ο Αχιλλέας ορμά στη μάχη
- _____ Ο Οδυσσέας παρεμβαίνει ώστε να γίνουν όλα με τάξη
- _____ Ο Αχιλλέας αποκηρύσσει την οργή του και ζητά άμεση παράταξη του στρατού
- _____ Θυσία και όρκος του Αγαμέμνονα για ικανοποίηση του Αχιλλέα
- _____ Ετοιμασία του στρατεύματος και του Αχιλλέα για μάχη

- Η συμφιλίωση γίνεται τυπικά. Ειλικρινά θα γίνει στους επιτύμβιους αγώνες (ραψ. Ψ)
- **Έφταιξε ο Αγαμέμνονας;** Ο Αγαμέμνονας θεωρεί αιτία της άδικης πράξης του, την οποία παραδέχεται, την Άτη. Ο Αχιλλέας αποδίδει στην Άτη ή στο Δία ή και στους δύο την άδικη συμπεριφορά του Αγαμέμνονα.

Αν δεν έφταιξε ο Αγαμέμνονας, γιατί πληρώνει;

« Ο ομηρικός άνθρωπος δεν ασχολείται με προθέσεις, βούληση, κίνητρα (δεν τα έχει συνειδητοποιημένα αυτά τα πράγματα), βλέπει μόνο την πράξη κι αυτή μετράει γι' αυτόν. Κι αν η πράξη του είναι ανεξήγητη, αποδίνει εύκολα την αιτία της σε δυνάμεις έξω απ' τον πράξαντα, απ' όπου όμως και αν είναι υποκινημένη μια πράξη, οι συνέπειές της βαραίνουν αυτόν που την έκανε. Κι απ' αυτό το βάρος μπορεί ν' απαλλαγεί μόνο πληρώνοντας, γι' αυτό και είναι πρόθυμος να το κάνει.»

Ομήρου Ιλιάδα, Μ. Σαμαρά, εκδ. Gutenberg, σ.258

Η **Άτη** δηλώνει μια προσωρινή συσκότιση του ανθρώπινου νου.

Ο άνθρωπος, παραδομένος στην τύφλωση, γίνεται έρμαιο μιας επικίνδυνης δύναμης, η οποία σιγά-σιγά τον ωθεί να συναντήσει τη μοίρα του.

Αυτή η θεοποιημένη **Άτη** είναι κόρη του Δία, φοβερή και ολέθρια. Πλανάται γοργά σαν αερικό πάνω απ' τους ανθρώπους, έτοιμη να τους οδηγήσει στο χαμό.

Αδερφές της **Άτης** ήταν οι Παρακλήσεις ή αλλιώς Λιτές (=ικεσίες). Οι Λιτές ακολουθούσαν τη δυνατή αδερφή τους και ήταν οι μόνες που μπορούσαν να επανορθώσουν τις συμφορές που άφηνε στο φρικτό πέρασμά της.

Σύμφωνα με την ομηρική αντίληψη, η Άτη ήταν σταλμένη απ' τον Δία, κι επομένως ήταν πανίσχυρη. Κανείς άνθρωπος δεν μπορούσε να την αντιμετωπίσει. Όταν λοιπόν ερχόταν η ώρα που ο άνθρωπος έπρεπε να θυμώσει και να οργιστεί, δεν ήταν στο χέρι του αν θα συγκρατούσε ή όχι το μένος του. Το κακό καταλάμβανε το μυαλό του και τύφλωνε την ορθή κρίση του. Οι συνέπειες όμως απ' την αξιόποινη πράξη βάρυναν πάντοτε εκείνον που την έκανε.

“Είναι αξιοσημείωτο για την ελληνική αντίληψη, ότι δεν έπεσε ο άνθρωπος στην αμαρτία αλλά η μεγάλη πλάνη έπεσε κάποτε πάνω στους ανθρώπους”

Schadewaldt 2,165

Ραψωδία Τ 1-152

- **ΧΡΟΝΟΣ:** 27^η μέρα της Ιλιάδας– 10^{ος} χρόνος της πολιορκίας της Τροίας
- **ΤΟΠΟΣ:** Στρατόπεδο των Αχαιών
- **ΠΡΟΣΩΠΑ:** Θέτιδα, Αχιλλέας, (Μυρμιδόνες, Αχαιοί), Αγαμέμνονας
- **ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ:** Τριτοπρόσωπη αφήγηση, Διάλογος, Περιγραφή
- **Στοιχείο του Θαυμαστού (;)** → στ. ....

.....

.....

.....

.....

• Συμφιλίωση Αχιλλέα-Αγαμέμνονα

ΛΟΓΟΣ ΑΧΙΛΛΕΑ

- αποκήρυξη της *μήνιδος*
- τυπική συμφιλίωση
- βιασύνη
- αδιαφορία για την *επανόρθωση*

ΛΟΓΟΣ ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑ

- αμηχανία, νευρικότητα
- ανάληψη ανθρώπινης ευθύνης
- μετάθεση ευθυνών
- προσφορά *επανόρθωσης*

☺ Ας συμπληρώσουμε το κείμενο που ακολουθεί, διαλέγοντας κατάλληλα στοιχεία απ΄ τον πίνακα

απληστίας - αδικία - συμφιλιωθεί - αποκηρύσσει - αξιοπρέπεια - φιλονικούν - ύφος του βασιλιά - άμεσα - ανυποχώρητοι - αξία - γέρας - πόνος - πολεμική μανία - ηρωικό - αδιαφορία - γ΄ πρόσωπο - εκδίκηση - αλαζονεία - άδικη - απολογείται - θάνατο - Δία - κοινό καλό - άσχημα - θυμό - απειλή - Άτη - ορθή κρίση - αχαιικό στράτευμα - αλαζονική - παρορμητικός - αρπαγή του επάθλου - ήπιος - προσφωνεί - Μοίρα - τύφλωσης - επανορθώσει - Ερινύα - κατάχρηση εξουσίας - εξουσία - διαλλακτικός - περηφάνια - αυταρχική - τιμή - συμφορών - επανόρθωση - γόητρο - βίαια - ευθύνη - οξύθυμος - αυθαίρετα - κίνητρα

Στην Α ραψωδία τόσο ο Αγαμέμνονας όσο και ο Αχιλλέας παρουσιάζονται .....

.....(1) στις θέσεις τους. ....(2) αδιαφορώντας για το .....

.....(3). Ο Αγαμέμνονας δείχνει .....(4) και .....(5) συμπεριφορά. Του καταλογίζεται το πάθος της .....(6) και η .....

.....(7). Ο Αχιλλέας, ...(8) και .....(9) δεν ανέχεται να θίγεται η .....(10) και η .....(11) του ως πολεμιστή. Και οι δύο συμπεριφέρθηκαν .....(12): ο Αχιλλέας γιατί

θεώρησε πως η .....(13) ήταν μια .....(14) που στρεφόταν εναντίον του αποκλειστικά, ο Αγαμέμνονας, γιατί, προκειμένου να διαφυλάξει την .....(15) και το .....(16) του, διέπραξε .....(17), αρπάζοντας .....(18) και .....(19) το .....(20) του Αχιλλέα.

Τώρα, στη ραψωδία Τ, ο Αχιλλέας, μετά το θάνατο του Πάτροκλου, είναι έτοιμος να .....(21) με τον Αγαμέμνονα. Παρουσιάζεται .....(22) και .....(23), επειδή ο .....(24) του για το χαμό του Πάτροκλου είναι μεγάλος. ....(25) λοιπόν, το .....(26) του εναντίον του Αγαμέμνονα. Τονίζει πως δεν έπρεπε ν' αφήσουν τους Αχαιοούς έρμια στην .....(27) του Έκτορα, εξαιτίας μιας γυναίκας και μόνο. Ο ήρωας για μια ακόμη φορά δείχνει την .....(28) και την .....(29) που τον διακρίνουν. Η .....(30) του για τα δώρα ταιριάζει απόλυτα με τον .....(31) χαρακτήρα του. Αλλάζει γνώμη όχι για τα πλούσια δώρα αλλά γιατί ο χαμός του Πάτροκλου ζητά άμεσα .....(32).

Ο Αγαμέμνονας διατηρεί απ' την Α ραψωδία το .....(33), αφού στο προοίμιο τη ομιλίας του δεν .....(34) τον Αχιλλέα και δεν του απευθύνεται .....(35) αλλά χρησιμοποιεί .....(36). Εδώ όμως, ο αρχιστράτηγος μπροστά σ' όλο το .....(37) αναλαμβάνει πλήρη .....(38) και προσφέρει και πάλι .....(39). Δεν αρνείται την .....(40) πράξη του, έστω κι αν παρουσιάζει ως υπεύθυνους για τη συμπεριφορά του τον .....(41), την .....(42), τη .....(43), την .....(44).

Αυτές οι διαφορές των δύο ηρώων οφείλονται σε διαφορετικά .....(45) για τον καθένα. Ο Αχιλλέας αντιλαμβάνεται πως ο θυμός του οδήγησε στο .....(46) το φίλο του, γεγονός που του προκαλεί πόνο και ο Αγαμέμνονας συνειδητοποιεί πως με την .....(47) του προκάλεσε στο στρατό του πλήθος .....(48). Γι' αυτό τώρα είναι διατεθειμένος να πληρώσει το βαρύ τίμημα της .....(49), που συσκότισε την .....(50) του ως βασιλιά. ....(51) δημόσια και ζητά να .....(52).

ΡΑΨΩΔΙΑ Υ / Θεομαχία

ΧΡΟΝΟΣ: 10^{ος} χρόνος πολιορκίας της Τροίας / 27^η μέρα της Ιλιάδας / 4^η μέρα της μάχης

☉ Ας αντιστοιχήσουμε τα στοιχεία των παρακάτω στηλών

Δίας	1. Σώζει τον Αινεία
Απόλλωνας	2. Έρχεται αντιμέτωπος με τον Έκτορα
Ποσειδώνας	3. Μονομαχεί με τον Αχιλλέα
Αχιλλέας	4. Επιτρέπει τη Θεομαχία
Έκτορας	5. Σπρώχνει τον Αινεία προς τον Αχιλλέα
Αινείας	6. Σκορπά το θάνατο στο πεδίο της μάχης
	7. Τυλίγει τον Έκτορα με ομίχλη
	8. Σώζεται από τον Φοίβο

« Ο ποιητής μας φέρνει κοντά αυτό που περιμένουμε, αλλά το απομακρύνει πάλι , για να το προετοιμάσει.

Οι θεϊκές επεμβάσεις δίνουν στον ποιητή τη δυνατότητα να ελέγχει εύκολα τις εξελίξεις, να δίνει λύσεις κ.λ.π., αυτό όμως δε σημαίνει ότι δε θα μπορούσε να κινήσει την πλοκή του αλλιώς. Απλά: **“είναι μέσα στις γενικές επιλογές του Ομήρου, θεοί και άνθρωποι να συνεργάζονται στη σκηνή του κόσμου, και τα νήματα να τα κρατούνε οι θεοί” Φ. Κακριδής 2, 28-9»**

Ομήρου Ιλιάδα, Μ. Σαμαρά, εκδ. Gutenberg, σ.270

ΡΑΨΩΔΙΑ Φ / Μάχη παραποτάμιος

ΧΡΟΝΟΣ : 10^{ος} χρόνος πολιορκίας της Τροίας / 27^η μέρα της Ιλιάδας / 4^η μέρα της μάχης

☉ Ας εντοπίσουμε -κάθετα- το κεντρικό θέμα της Φ ραψωδίας

1. Προσωποποιείται αυτός ο ποταμός απ' τον ποιητή	_____
2. Ήταν... του Αχιλλέα ο Λυκάονας και Αστερόπαιος	_____
3. Περιφρονεί τον ποταμό Σκάμανδρο	_____
4. Διαπράττει ο Αχιλλέας	_____
5. Κι αυτός βοηθάει τον Αχιλλέα	_____
6. Κι αυτή βοηθάει τον Αχιλλέα	_____
7. Κι αυτή βοηθάει τον Αχιλλέα	_____
8. Δαμάζει τον ποταμό βοηθώντας τον Αχιλλέα	_____
9. Πολεμά με το μέρος των Τρώων	_____
10. Ενθαρρύνεται απ' τον Φοίβο κατά του Αχιλλέα	_____
11. Απ' αυτή τη ραψωδία, ο Αχιλλέας ορμά στη μάχη	_____
12. Του Φοίβου η ..... παραπλανά τον Αχιλλέα	_____
13. Τέτοια στοιχεία έχει αυτή η Θεομαχία	_____
14. Οχυρώνονται εκεί οι Τρώες	_____
15. Η... του έπους επιβάλλει ν' αδειάσει η πεδιάδα	_____
16. Επίκειται η μονομαχία του με τον Αχιλλέα	_____

ΡΑΨΩΔΙΑ Χ / Έκτορος ἀναίρεσις

ΧΡΟΝΟΣ: 10^{ος} χρόνος πολιορκίας της Τροίας / 27^η μέρα της Ιλιάδας / 4^η μέρα της μάχης

☉ Ας εντοπίσουμε ποιος ενεργεί, επιλέγοντας κατάλληλα απ' τα στοιχεία του πίνακα

Έκτορας – Πρίαμος – Εκάβη – Ανδρομάχη – Δίας – Απόλλωνας – Αχιλλέας – Αθηνά

- Μένει έξω απ' τα τείχη της Τροίας, μόνος απ' τους Τρώες _____
- Ικετεύει τον Έκτορα να μη μονομαχήσει _____
- Προβλέπει το τραγικό τέλος της Τροίας _____
- Κάνει στιγμιαία, σκέψεις υποχώρησης _____
- Το βάζει στα πόδια _____
- Ορμά σα γεράκι σε περιστέρι _____
- Ψυχαστασία _____
- Εγκαταλείπει τον Έκτορα _____
- Παίρνει τη μορφή του Δηίφοβου _____
- Παρακινεί τον Έκτορα ν' αντιμετωπίσει τον Αχιλλέα _____
- Ζητάει όρκους για τη μη σκύλευση εκατέρωθεν _____
- Αρνείται τη δέσμευση με όρκους _____
- Χτυπά τον αντίπαλο στο λαιμό _____
- Παρακαλεί να μη μείνει άταφος _____
- Απορρίπτει κάθε υπόσχεση στον αντίπαλο _____
- Προφητεύει το θάνατο του αντιπάλου του _____
- Κακοποιεί το νεκρό σώμα του αντιπάλου _____
- Θρήνος _____

Ο ρόλος της Αθηνάς

“ Το εχθρικό θεϊκό στοιχείο, μασκαρεμένο και με ανάλαφρο, καλοσυνάτο συντροφικό ύφος, ξεγελά άσπλαχνα τον παρατημένο απ’ τους δικούς του θεούς ήρωα και τον οδηγεί στην καταστροφή. Όλα γυρίζουν τώρα εναντίον του. Λες και τον έχει χτυπήσει η Άτη , και ξεστομίζει λόγια απ’ όπου ξεπροβάλλει, χωρίς ο ίδιος να το νιώθει, ο θάνατος. Αυτή η φριχτή κατάσταση του ξεγελασμένου από τους θεούς ανθρώπου, που διαρκεί σχεδόν ως το κατώφλι του θανάτου, και κλιμακώνεται στο τέλος ως τη μάταιη και αισιόδοξη σιγουριά, αποτελεί για τον Έκτορα, ύστερα από τους προηγούμενους κλονισμούς, τη νέα και τελευταία μορφή της κρυφής παρουσίας του θανάτου του.”

Schadewaldt W.

Η πανοπλία και το νεκρό σώμα του εχθρού

“ Σε απλό επίπεδο, οι πολεμιστές επιθυμούν να αποκτήσουν την πανοπλία του εχθρού τους για την καθαρή της αξία. Επίσης επιθυμούν την κατοχή του πεδίου της μάχης και των νεκρών ως ορατό σημάδι του ότι αυτοί είναι οι νικητές της ημέρας. Μα υπάρχουν και βαθύτεροι, ή σκοτεινότεροι, πόθοι. Να στερείς τον τάφο στο νεκρό σημαίνει ν’ ακυρώνεις τη μνήμη του, να τον κάνεις σαν να μην υπήρξε ποτέ, εξ ου και η αισθητή στον Όμηρο φλογερή έγνοια για έναν τάφο που, αφού πεθάνει κάποιος, θα μείνει, να μαρτυρεί στους μεταγενέστερους την ύπαρξη και τη σημαντικότητά του. Εξάλλου μαθαίνουμε από το φάντασμα του Πατρόκλου ότι ο άταφος νεκρός δεν μπορεί να περάσει στην απέναντι όχθη του ποταμού και να διαβεί τις πύλες του Άδη, αλλά πρέπει *έτσι άδικά (να) πηγαινοέρχεται στο πλατύφυλο παλάτι του Άδη* χωρίς να αξιώνεται ανάπαυση νεκρών”

Griffin J.

Ραψωδία Χ 247-394

- **ΧΡΟΝΟΣ:** 27^η μέρα της Ιλιάδας– 10^{ος} χρόνος της πολιορκίας της Τροίας
- **ΤΟΠΟΣ:** Πεδίο της μάχης μπροστά στα τείχη της Τροίας (Σκαιές Πύλες)
- **ΠΡΟΣΩΠΑ:** Έκτορας, Αχιλλέας, (Αθηνά)
- **ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ:** Τριτοπρόσωπη αφήγηση, Διάλογος
- **Πλατιά παρομοίωση:** στ. 262-267, στ. 308-311, 317-321 : ολοκληρώνουν σε όλες τις φάσεις το βασικό θέμα της ραψ. Χ (Έκτορος αναίρεσις)

Βασική τυπολογία της επικής μονομαχίας

1. Ένδυση των όπλων
2. Εμφάνιση στο πεδίο της μονομαχίας
3. Αγώνας λόγων
4. Βολές με κοντάρια από μακριά
5. Σύγκρουση από κοντά
6. Ολοκλήρωση της μονομαχίας→ αφαίρεση των όπλων του νικημένου απ' τον νικητή

Η λήξη της μονομαχίας

Σύμφωνα με τον κώδικα τιμής ήταν αυτονόητο πως το σώμα του ηττημένου θα παραδινόταν στους δικούς του, προκειμένου να τιμηθεί με το έθιμο της ταφής. Κάποιες φορές ωστόσο ο νικητής προέβαινε σε βεβήλωση της σορού.

π.χ. Π 836: ο Έκτορας απειλεί ότι θ' αφήσει τον Πάτροκλο άταφο να τον κατασπαράξουν τα όρνια / Ρ 125-127: ο Έκτορας προτίθεται να κόψει το κεφάλι του νεκρού Πάτροκλου και να το καρφώσει σε ένα πάσσαλο / Χ 335-336, 345-354: ο Αχιλλέας απειλεί να αφήσει το σώμα του Έκτορα ακρωτηριασμένο, άταφο και άκλαυτο.

Αυτή η απεχθής παραμόρφωση του σώματος του αντιπάλου σήμαινε την τελείωση της νίκης και τον ολοκληρωτικό θρίαμβο του νικητή. Το σώμα του ηττημένου στην περίπτωση αυτή σύρεται στη σκόνη, ρίχνεται ως βορά στους σκύλους και τα όρνια, του στερούνται η ταφή και οι νεκρικές τιμές. Στην Ιλιάδα αυτή η *αντικηδεία* στο πεδίο της μάχης, η απογύμνωση δηλ. των νεκρών και η εγκατάλειψή τους στα θηρία και στα όρνια, αυτή η έσχατη ταπείνωση δεν πραγματοποιείται ποτέ, παρ' όλο που η απειλή της διαπερνά όλη τη δράση.

● Ας θυμηθούμε τις **μονομαχίες** αντιστοιχίζοντας τα στοιχεία των τριών στηλών

◦ Μενέλαος ≠ Πάρης	◦ ισόπαλη έκβαση	◦ παρέμβαση Αφροδίτης
◦ Διομήδης ≠ Γλαύκος	◦ ολοκληρώθηκε	◦ σκύλευση του νεκρού
◦ Αϊάντας ≠ Έκτορας	◦ ακυρώθηκε	◦ ανταλλαγή δώρων
◦ Αχιλλέας ≠ Έκτορας	◦ δεν ολοκληρώθηκε	◦ μεσολάβηση κηρύκων

☺ Ας τοποθετήσουμε, κατάλληλα, στις παρακάτω φράσεις τα στοιχεία **A** και **B**, εντοπίζοντας, μ' αυτό τον τρόπο τις **ομοιότητες** και τις **διαφορές** τους

A. μονομαχία Έκτορα-Πάτροκλου

B. μονομαχία Έκτορα-Αχιλλέα

1. Είναι καθοριστικός ο ρόλος μιας θεότητας. ....
2. Ο νικητής δυσπιστεί στην πρόρρηση του ετοιμοθάνατου. ....
3. Ο ετοιμοθάνατος προλέγει στο νικητή το δικό του τέλος. ....
4. Ο θάνατος είναι η έκβαση της μονομαχίας. ....
5. Ο ετοιμοθάνατος ικετεύει το νικητή να μην τον αφήσει βορά θηρίων. ....
6. Ο ηττημένος αναγνωρίζει τον αντίπαλο ως νικητή. ....
7. Ο νικητής απαντά στην πρόρρηση του ετοιμοθάνατου ότι περιμένει στωικά τη μοίρα του
.....
8. Είναι καθοριστικός ο ρόλος του Απόλλωνα. ....
9. Ο νικητής θριαμβολογεί πάνω απ' τον ετοιμοθάνατο. ....
10. Ο νικητής απευθύνεται στο νεκρό αντίπαλο. ....
11. Ο ηττημένος αμφισβητεί την νίκη του αντιπάλου. ....
12. Ο θάνατος δεν είναι αποτέλεσμα "γνήσιας" μονομαχίας. ....
13. Είναι καθοριστικός ο ρόλος της θεάς Αθηνάς. ....
14. Ο ηττημένος φορά την πανοπλία του Αχιλλέα. ....
15. Ο νικητής απειλεί με βεβήλωση του σώματος του ηττημένου. ....
16. Ο ετοιμοθάνατος δε ζητά στο νικητή σεβασμό στο νεκρό σώμα του .....
.....

☉ Ας αναλύσουμε **μία** απ' τις **πλατιές παρομοιώσεις** της ενότητας

• Αναφορικό μέρος: .....
.....
.....

• Δεικτικό μέρος: .....
.....
.....

• Κοινός όρος: .....
.....

ΡΑΨΩΔΙΑ Ψ / Άθλα επί Πατρόκλω

ΧΡΟΝΟΣ: 10^{ος} χρόνος πολιορκίας της Τροίας / 27^η – 29^η μέρα της Ιλιάδας

☉ Ας απαντήσουμε σύντομα τις παρακάτω ερωτήσεις

● **Ο Αχιλλέας**

1. Τι κάνει μετά τη μονομαχία; .....

.....
.....
.....
.....

2. Ποιον βλέπει στον ύπνο του; .....

.....

3. Σε ποιες ενέργειες προβαίνει σχετικές με τον νεκρό φίλο του; .....

.....
.....
.....
.....
.....

4. Ποια επιθυμία εκφράζει; .....

.....
.....

● Ποια η σημασία της ένταξης των αθλητικών αγώνων στο έπος;

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

"Η Ψ ολοκληρώνει την Πατρόκλεια και συμπίπτει με το τέλος των πολεμικών γεγονότων της Ιλιάδας.

Αποτελεί ένα αυτοτελές επεισόδιο (νεκρικές τιμές στον Πάτροκλο) σε δυο πράξεις (ταφή-επιτύμβιοι αγώνες), που συνδέονται παρατακτικά, τις διακρίνει όμως μια εσωτερική αντίθεση: τεράστια κατάθλιψη και φρίκη στην πρώτη-κεφάτη φιλική ατμόσφαιρα και ανακούφιση στη δεύτερη, η άγρια θλίψη του Αχιλλέα της ταφής γίνεται στους αγώνες ήρεμη αξιοπρέπεια και διαλλακτικότητα.

Και τα δύο μέρη αποτελούν σημαντικά κεφάλαια πολιτισμού της εποχής, ιδιαίτερα ετούτο των αγώνων, που, εκτός από τα στοιχεία του υλικοτεχνικού πολιτισμού (βραβεία κ.λ.π.) και τη σημασία του για την ιστορία των αθλητικών αγώνων (είναι το αρχαιότερο σχετικό κείμενο), με τις γενναιόδωρες βραβεύσεις, τις μικρολογομαχίες και ενστάσεις και την ιπποτική έπειτα διαλλαγή, κ.λ.π., δίνει μια καθαρογραμμένη εικόνα της ιπποτικής κοινωνίας των «ευγενών» Ελλήνων του 8^{ου} π.Χ αιώνα."

Ομήρου Ιλιάδα, Μ. Σαμαρά, εκδ. Gutenberg, σ.320-321

Η ουσιαστική συμφιλίωση

Με το ακόντιο, όγδοο και τελευταίο αγώνισμα, που δεν έγινε, κλείνουν οι αγώνες.

Η προκήρυξη του αγώνα παραλείπεται, έφτασε να σηκωθεί μόνο ο Αγαμέμνονας ν' αγωνιστεί και ο Αχιλλέας του αναγνωρίζει γενική υπεροχή και του προσφέρει το πρώτο βραβείο, το *πλουμιστό λεβέτι*. Μάλιστα, σεβόμενος το κύρος του αρχιστράτηγου, δεν ανέχεται να τον δει να συναγωνίζεται τον ακόλουθο του Ιδομενέα, το Μηριόνη, και του ζητά τη συγκατάθεση να του προσφέρει το δεύτερο βραβείο που είναι το *χάλκινο κοντάρι*.

Η ενέργεια αυτή του Αχιλλέα, αποκαλυπτική της ευγένειας και της μεγαλοψυχίας του αποδεικνύει ότι ο θυμός του δεν ήταν αποτέλεσμα κακού χαρακτήρα ή μικροψυχίας.

" Ήταν ανάγκη, πριν τελειώσει το έπος, να συμφιλιωθούν οι δυο μεγάλοι του αχαιικού στρατοπέδου (η συμφιλίωση του Τα ήταν μάλλον τυπική, υπαγορευμένη απ' την πίεση των πραγμάτων) και βρέθηκε η πιο κατάλληλη στιγμή γι' αυτό: ο αρχιστράτηγος είχε επανειλημμένα αναγνωρίσει την αξία του εξαιτίας του πληγωμένου παλικαριού και είχε παραδεχτεί το λάθος του. Χρειαζόταν λοιπόν ν' απλώσει και η ψυχή του παλικαριού, για ν' αναγνωρίσει τη θέση και τη δύναμη του αρχιστράτηγου, κι αυτό ακριβώς έγινε τώρα."

Ομήρου Ιλιάδα, Μ. Σαμαρά, εκδ. Gutenberg, σ.318

Τυπολογία των αγώνων

• Τοποθετούνται στη μέση τα έπαθλα και προσδιορίζεται συχνά η αξία τους • προκηρύσσεται αγώνας • παρουσιάζονται οι αγωνιστές, με αξιολογική κατά κανόνα σειρά • κάποτε γίνεται κλήρωση • περιγράφεται το αγώνισμα • ανακηρύσσονται οι νικητές και απονέμονται τα βραβεία

Παρά τη στερεότυπη παρουσίαση, το ενδιαφέρον των ακροατών μένει αμείωτο αφού η αφήγηση ποικίλει (παρουσίαση των αγωνιστών, αντιδράσεις θεατών, εκπλήξεις κ.λ.π.)

ΡΑΨΩΔΙΑ Ω / Έκτορος λύτρα

ΧΡΟΝΟΣ : 10^{ος} χρόνος πολιορκίας της Τροίας / 29^η – 51^η μέρα της Ιλιάδας

☉ Ας εντοπίσουμε -κάθετα- το κεντρικό θέμα της Ω ραψωδίας

1. Για τόσες μέρες διασύρεται το σώμα του Έκτορα	_____
2. Γύρω απ' τον τάφο του περιφέρει τον Έκτορα ο Αχιλλέας	_____
3. Τη στέλνει ο Δίας με οδηγίες στον Αχιλλέα	_____
4. Πατέρας του Έκτορα	_____
5. Τη στέλνει ο Δίας με οδηγίες στον Πρίαμο	_____
6. Συνοδεύει τον Πρίαμο	_____
7. Με ... του χρόνου αφηγείται ο ποιητής ό,τι ακολουθεί το θάνατο του Έκτορα	_____
8. Παρέχει ο Αχιλλέας στον Πρίαμο	_____
9. Δίνει ο Αχιλλέας στον Πρίαμο για 11ήμερη ανακωχή	_____
10. Την 51 ^η μέρα του έπους θα γίνει του Έκτορα	_____
11. Ανακοινώνει την άφιξη της σορού του Έκτορα στην Τροία	_____
12. Τόσες μέρες θρηνούν τον Έκτορα οι Τρώες	_____